



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Znakový jazyk II

Distanční studijní text

Zuzana Pavliňáková, Pavlína Zarubová

Opava 2019



**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- Obor:** 0231 Osvojování si jazyka
- Klíčová slova:** Lokalizace, inkorporace, klasifikátory, časové osy, vyjádření prostorových vztahů, znakový sled, specifické znaky, tlumočení.
- Anotace:** V studijní opoře Znakový jazyk II je věnována pozornost pojetí oboru surdopedie, speciální pedagogika a jejího vymezení, konkrétně se zaměřuje na způsob komunikace u osob se sluchovým postižením, které jsou uvedeny v zákoně: O komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob.
- Plynule navazuje na studijní oporu Základy znakového jazyka a je v ní uvedeno, jak pracovat s prostorem v českém znakovém jazyce, popsány procesy inkorporace, vysvětleny pojmy klasifikátory v ČZJ, lokalizace v ČZJ. Pozornost je věnována také vyjadřování času, množství i číslovkám v ČZJ. Které navazují na zápor, rozkaz a otázku v českém znakovém jazyce. Nedílnou součástí jsou specifické znaky.
- Zmínka je i organizacích působících na území ČR, které se zaměřují na pomoc a podporu osobám se SP. Závěr je věnován tlumočení, co to tlumočení je? Fáze a typy tlumočení, tlumočnická služba dle platné legislativy v ČR. On-line tlumočení – přepis. Pozornost je věnována propojením dvou odlišných kultur a jejich způsobů komunikace. Jelikož svět slyšících se od světa neslyšících liší.

Autor: **Mgr. Zuzana Pavliňáková**
Bc. Pavlína Zarubová

Obsah

ÚVODEM.....	4
RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY.....	5
1 PRÁCE S PROSTOREM V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE.....	7
1.1 Procesy inkorporace	8
1.2 Klasifikátory v ČZJ	10
1.3 Lokalizace	11
1.4 Praxe ČZJ: Tematický okruh „BYDLENÍ“ (vyjádření reálných prostorových vztahů).....	12
2 VYJADŘOVÁNÍ ČASU, VYJADŘOVÁNÍ MNOŽSTVÍ, ČÍSLOVKY.....	22
2.1 Vyjadřování času, časové osy	22
2.2 Vyjadřování množství, číslovky.....	23
2.3 Praxe ČZJ: Tematický okruh „ČÍSLOVKY, ČASOVÉ ÚDAJE“	25
3 SLOVESA V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE, ZÁPOR, OTÁZKA	37
3.1 Slovesa v českém znakovém jazyce.....	38
3.2 Vyjádření záporu	39
3.3 Tvoření otázek ve znakovém jazyce	39
3.4 Praxe ČZJ: Tematický okruh „DNY V TÝDNU, MĚSÍCE V ROCE“	40
4 SPECIFICKÉ ZNAKY V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE	50
4.1 Praxe ČZJ: Tematický okruh „DOPRAVA A CESTOVÁNÍ“	56
5 ORGANIZACE VĚNUJÍCÍ SE OSOBÁM SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	65
5.1 Seznam organizací.....	66
5.2 Časopisy věnující se problematice osob se sluchovým postižením	68
5.3 Praxe ČZJ: Tematický okruh „VOLNÝ ČAS – SPORT, KULTURA“	69
6 TLUMOČENÍ ČESKÉHO ZNAKOVÉHO JAZYKA	79
6.1 Co je to tlumočení?	80
6.2 Fáze a typy tlumočení	82
6.3 Tlumočnická služba, související legislativa	82
6.4 Online tlumočení znakového jazyka, online přepis znakového jazyka.....	84
6.5 Praxe ČZJ: Tematický okruh „NAKUPOVÁNÍ“	85
SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY	98

ÚVODEM

Vážení studenti,

tento studijní materiál je určen všem zájemcům o problematiku osob se sluchovým postižením a český znakový jazyk. Vznikl jako distanční studijní opora pro studenty studijního oboru Speciální pedagogika, v rámci výstupů projektu s názvem „*Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě.*“

Obsah studijní opory *Znakový jazyk II* plynule navazuje na obsah první části studijní opory s názvem *Základy znakového jazyka*, která byla koncipována jako prvotní teoretický vstup do problematiky osob se sluchovým postižením a českého znakového jazyka. Součástí každé kapitoly studijní opory *Znakový jazyk II* je také praktická výuka základů českého znakového jazyka včetně cvičení zaměřených na procvičování prstové abecedy.

Studijní opora *Znakový jazyk II* je rozdělena do šesti vyučovacích bloků, kterým odpovídá šest kapitol každé studijní opory. Jednotlivé kapitoly jsou koncipovány tak, že ke každé kapitole v teoretické části náleží jedna lekce praktické výuky základů českého znakového jazyka. Zbýlá časová dotace je určena na exkurze nebo besedy s hosty (rodilými mluvčími českého znakového jazyka), dále pak na závěrečné opakování a shrnutí.

V první části kurzu *Základy znakového jazyka* byl větší prostor ponechán teoretickému vymezení základních pojmů, jejichž osvojení bylo nezbytné pro další práci s touto studijní oporou. Druhá část studijní opory *Znakový jazyk II* je zaměřena především na praktickou výuku základů českého znakového jazyka, budování a postupné rozšiřování zásoby znakového jazyka studentů.

Věříme, že Vám tato studijní opora poskytne dostatek informací a umožní Vám lépe porozumět kultuře Neslyšících a jejich jazyku.

Autorky

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY

Obsah studijní opory Znakový jazyk II je členěný do šesti kapitol a je zpracovaný ve shodě s akreditací daného kurzu Znakový jazyk II ve studijním programu Speciální pedagogika.

Navazuje na studijní oporu Základy znakového jazyka k rozšíření kompetencí při komunikaci s osobou se sluchovým postižením. S přesahem k praktickým informacím o organizacích působících v rámci ČR, zabývající se problematikou osob se sluchovým postižením. Současně také k návaznosti na tlumočnické služby pro osoby se sluchovým postižením.

V první kapitole obsahuje v teoretické části práci s prostorem, procesy inkorporace, klasifikátory v ČZJ a lokalizaci v ČZJ. V praktické části se studenti seznámí s tematickým okruhem, bydlení – vyjádření reálných prostorových vztahů.

V druhé kapitole je v teoretické části je pozornost věnována vyjadřování času, množství a číslovek. V praktické části proberou tematický okruh, číslovky a vyjádření času.

V třetí kapitole se zaměří na zápor, rozkaz a otázku ve znakovém jazyce. A v praktické části proberou tematický okruh, dny v týdnu, měsíce v roce a základní slovesa.








Ve čtvrté kapitole se věnují specifickým znakům v českém znakovém jazyce. V praktické části proberou tematický okruh, doprava a cestování.

V páté kapitole se věnují organizacím působících v rámci celé ČR, které osobám se sluchovým postižením poskytují celou škálu sociálních a doplňkových služeb. V studijní opoře naleznou studenti aktuální seznam organizací s popisem služby, kterou poskytují a aktuálním kontaktem. Také zde naleznou seznam publikovaných časopisu, které se věnují této problematice osob se SP. V praktické části proberou tematický okruh, volný čas, sport a kultura.

V šesté kapitole se zaměří na tlumočení do českého znakového jazyka. Co je tlumočení, fáze a typy tlumočení, tlumočnická služba v návaznosti na stávající legislativu v ČR, on-line tlumočení a přepis. V praktické části proberou tematický okruh, nakupování.

Celá studijní opora je opět obohacena o vizualizaci znaků, formou obrázků pro lepší zapamatování si jednotlivých znaků. Nedílnou součástí je přímá výuka s lektorem a neslyšícími hosty ve výuce včetně exkurzí do organizací. Součástí studijní opory jsou i další zajímavé odkazy a přílohy.

Tab. 1 Značky pro označení charakteru pohybu při artikulaci znaků¹

	jednorázový pohyb ve směru šipky
	opakovaný pohyb ve směru šipek
	pohyb tam a zpět ve směru šipky
	opakovaný pohyb tam a zpět ve směru šipek
	kruhový pohyb ve směru šipky třepotání prstů
	šroubovitý pohyb ruky
	

1 Značky převzaty z: Kuchařová, L. (ed.) *Jazyk Neslyšících: Co víme, co nevíme a co bychom měli vědět o českém znakovém jazyce*. Praha: Ústav českého jazyka a teorie komunikace, FF UK. 2005

1 PRÁCE S PROSTOREM V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY



Úvodní kapitola druhé části studijní opory *Český znakový jazyk, základy II* pojednává o využití prostoru ve znakovém jazyce. Jak již bylo zmíněno několikrát, drtivá většina znaků se ukazuje v prostoru před tělem. Tento prostor znakovému jazyku umožňuje kopírovat prostorové vztahy mezi popisovanými předměty reálného světa. Mluvené jazyky, včetně znakové češtiny, která vychází z gramatiky českého jazyka, mohou k prostoru pouze odkazovat. Trojrozměrný prostor ve znakovém jazyce nám dále umožňuje provádět více znaků současně – hovoříme o procesech včleňování (inkorporace) znaků.

CÍLE KAPITOLY



- osvojit si a vhodně používat procesy inkorporace znaků ve vlastním znakovém vyjádření,
- definovat funkci klasifikátorů v českém znakovém jazyce,
- umět vyjádřit ve znakovém jazyce prostorové vztahy mezi popisovaným předměty a osobami,
- osvojit si znakovou zásobu českého znakového jazyka z tematického okruhu „BYDLENÍ“.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY



- inkorporace
- klasifikátory
- lokalizace
- prostor

1.1 Procesy inkorporace

Co je to inkorporace?

„Za inkorporaci považujeme proces, při němž se do základního znaku včlení jiný znak, tzn., že ze dvou původních znaků vznikne pouze jeden znak“ (Servusová, 2008, s. 44).

Mluvené jazyky jsou lineární (v jazykové výpovědi není možný jiný způsob, než řadit jedno slovo za druhým). Znakové jazyky jsou simultánní (znaky lze provádět současně, protože máme k dispozici trojrozměrný prostor). V souvislosti se simultánností můžeme pozorovat procesy inkorporace (včleňování).

Jak uvádí Langer (2013), v českém znakovém jazyce se používá několik druhů inkorporace, např.:

- **inkorporace času** (minulý týden,...);
- **inkorporace počtu** (tři měsíce, dva roky, čtyři hodiny,...);
- **inkorporace způsobu do slovesa** (jít pomalu, jet rychle,...);
- **inkorporace předmětu do slovesa** (pít z láhve x pít z hrnečku, nést tašku x nést krabici,...);
- **inkorporace směru** (já se ptám tebe x ty se ptáš mně, navštívím někoho x někdo mě navštíví,...);
- **inkorporace záporu** (nemám, nebude,...).

Obr. 1 „Minulý týden“



Obr. 2 „Čtyři hodiny“



Obr. 3 „Nést tašku“



Obr. 4 „Nést krabici“ (Carrying a box)



Obr. 5 „Já navštívím někoho“ (I will visit someone)



Obr. 6 „Někdo navštíví mě“ (Someone will visit me)



1.2 Klasifikátory v ČZJ

Klasifikátory jsou „zástupné znaky“, které samy o sobě nic neznamenají, ale při spojení s jiným znakem význam získají. Jsou to tvary ruky, které symbolizují třídu objektů a odkazují ke skupině, s níž mají stejné nebo společné rysy. Klasifikátory jsou v českém znakovém jazyce používány zejména k upřesnění informace o umístění předmětu, jeho velikosti, tvaru a slouží také k lepší orientaci v prostoru.

Nejčastěji se klasifikátory vztahují k dopravním prostředkům a k lidem, např.:

- ruka s nataženými prsty u sebe = široká plocha (podlaha, stůl, dveře, stěna, auta na ulici, apod.),
- ruka s nataženým ukazováčkem a prostředníčkem od sebe = objekty s dlouhými rovnými částmi (nohy, upřený pohled, apod.).

Klasifikátory jsou významným prvkem znakových jazyků, neboť doplňují množství informací ve sdělení (Servusová, 2008).

Podle tvaru ruky členíme klasifikátory do těchto čtyř skupin:

- **klasifikátory celého předmětu** – zastupují objekty s určitými stejnými vlastnostmi (jednostopé x dvoustopé vozidlo);
- **klasifikátory části těla** – popisují pohyb lidských nebo zvířecích končetin podle toho, co je pro ně charakteristické (charakteristický pohyb dolních končetin při běhu – kůň x pes);
- **klasifikátory držení** – znázorňují velikost a tvar předmětu tím, jak ho mluvčí drží a pohybuje s ním (jinak se drží půllitr na pivo, jinak sklenka na sekt);
- **klasifikátory/specifikátory tvaru a rozměru** – charakterizují vzhled objektů do nejmenších podrobností (Servusová, 2008).

Jak zdůrazňují Tikovská, Kuchařová (2005, s. 74) „výběr typu klasifikátoru mnohdy záleží na tom, co je pro nás přednější, co chceme vyjádřit. Zda chceme mluvit o předmětu jako celku, nebo jen zdůraznit nějaký jeho rys. Jednotlivé klasifikátory totiž mohou zastupovat celý předmět – např. osobu, minci atd., nebo vyzdvihují jen nějakou vlastnost předmětu – např. obrys (klasifikátor obrysu pokoje, klasifikátor obrysu kulatého předmětu apod.).“

1.3 Lokalizace

Co je to lokalizace?

Lokalizace neboli „ukazování“ je umístování znaků do prostoru a ukazování na odpovídající body v prostoru před tělem. Lokalizace je důležitým rysem znakových jazyků. V mluvených jazycích můžeme ukázat pouze na osoby, či předměty, které jsou v danou chvíli přítomné.

Využití lokalizace

Ve znakovém jazyce se může ukázat také na lidi a věci, které přítomné nejsou. Musíme pak např. osobě, o které chceme vyprávět, nejprve přidělit určité místo v prostoru před tělem. Chceme-li např. vyprávět o muži, kterého jsme potkali a který zde teď není, ukážeme znak „muž“, který vzápětí umístíme v prostoru před tělem. Tomuto muži jsme tímto přidělili určité místo v prostoru. V průběhu komunikace potom můžeme na toto místo ukázat, kdykoliv máme tohoto muže na mysli. Podobně lze v prostoru „umístit“ také zvířata a věci.

Do prostoru před tělem lokalizujeme osoby a věci tak, abychom mohli snáze vysvětlit skutečnost. **Je velice důležité zvolené umístění v prostoru v průběhu vyprávění dodržovat.** Pokud se naučíte využívat lokalizace, budete umět snáze vysvětlit a popsat, např.:

- že za domem stojí strom,
- plán domu,
- dopravní situaci,
- cestu z bodu A do bodu B/ z místa na místo, apod. (NSDSK, 1991).

1.4 Praxe ČZJ: Tematický okruh „BYDLENÍ“ (vyjádření reálných prostorových vztahů)

Tab. 2 Tematický okruh „BYDLENÍ“

slovo	pozice	poznámky
Odkud?		
Místo		
Žít		
Bydlet, byt		
Panelák		
Dům		
Doma		
Domů		
Město		
Vesnice		
Ulice		
Náměstí		
Centrum, střed		
Sídliště		
Vlastní, soukromý		
Stát, státní		
Nájem		
Hypotéka		
Zahrada		

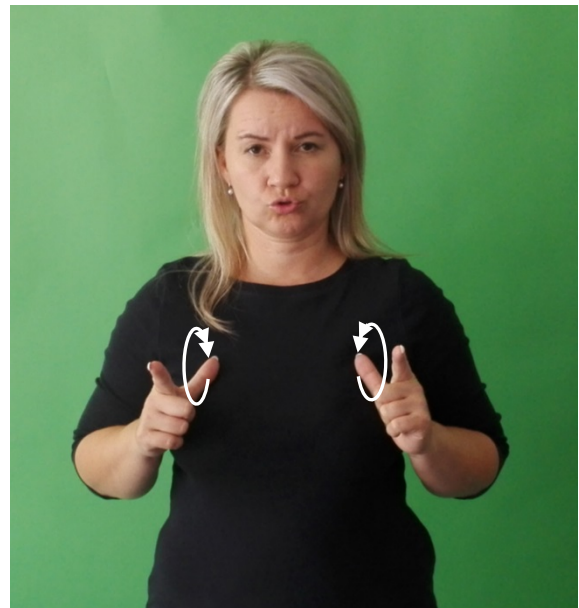
Pokoj		
Kuchyně		
Ložnice		
Koupelna		
Záchod		
Schody		
Výtah		
Nahoře		
Dole		
Židle		
Stůl		
Postel		
Skříň		
Poschodí		
Vedle		
Soused		
Blízko		
Daleko		
Kam?		
Kde?		

Ukázka vybraných znaků:

Obr. 7 „Odkud“



Obr. 8 „Žít“



Obr. 9a „Bydlet, být“ – 1. fáze znaku



Obr. 9b „Bydlet, být“ – 2. fáze znaku



Obr. 10 „Dům“



Obr. 11 „Vesnice“



Obr. 12a „Město“ – 1. fáze znaku



Obr. 12b „Město“ – 2. fáze znaku



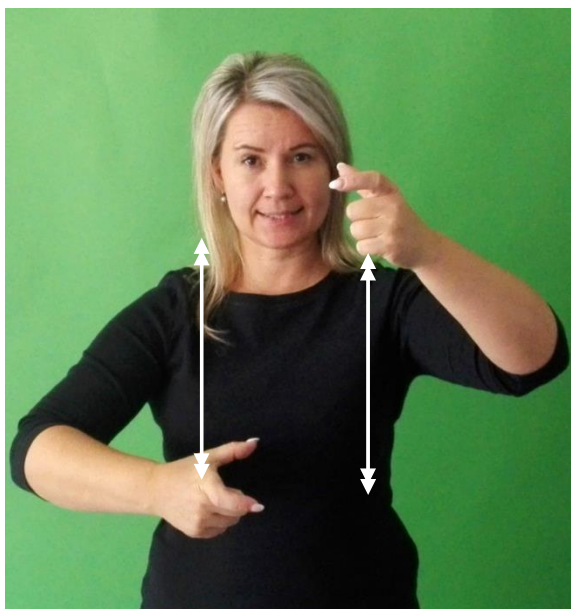
Obr. 13 „Ulice“



Obr. 14 „Centrum, střed“



Obr. 15 „Sídliště“



Obr. 16 „Vlastní, soukromý“



Obr. 17 „Schody“



Obr. 18 „Výtah“



Obr. 19 „Blízko“



Obr. 20 „Daleko“



Obr. 21 „Kde?“



Vyjádření reálných prostorových vztahů

Příklad: popis pokoje.

Pokud chceme popsat, co se kde v místnosti nachází, vycházíme vždy z reálného prostorového uspořádání, neboli kopírujeme prostorové vztahy mezi reálnými předměty v místnosti. Popisujeme-li například interiér pokoje, pak reálné pozici a orientaci předmětů v místnosti bude odpovídat i jejich umístění ve „znakovacím“ prostoru. Při popisu předmětů je nutné respektovat také reálný tvar popisovaných předmětů.²

Jak již bylo zmíněno výše, při vyjadřování prostorových vztahů se uplatňují také klasifikátory.



ÚKOL

Lektor ve znakovém jazyce popíše prostorové uspořádání pokoje. Vaším úkolem bude tuto místnost podle popisu lektora přesně graficky znázornit.



PROCVIČOVÁNÍ ZÁSObY ZNAKOVÉHO JAZYKA

Popište ve znakovém jazyce vaše bydlení:

Kde bydlíte? (město x vesnice, název města, či obce – pomocí prstové abecedy).

V jakém domě bydlíte? (rodinný dům x panelák, schodiště x výtah).

Popis prostorového uspořádání místnosti v domě.

Okolí domu? (zahrada, sousedé).



CVIČENÍ

Připravte pro spolužáky „diktát“, při kterém budete ukazovat slova, slovní spojení nebo celá sdělení v českém znakovém jazyce a oni je budou překládat a zapisovat česky. V jednodušší variantě budete využívat slovní zásobu pouze z jedné z předešlých kapitol, v těžší variantě budete využívat vše, co jste se dosud naučili.

2 Zdroj: http://ruce.cz/clanky/_588.pdf [online] [cit. 15. 4. 2019]

SHRNUTÍ KAPITOLY



Správné využívání prostoru sehrává při komunikaci v českém znakovém jazyce významnou roli. Existence znakových jazyků v trojrozměrném prostoru jim dává mnoho možností, jak jednotlivé znaky spojovat.

KONTROLNÍ OTÁZKY



1. Vyjádřete jiným slovem význam slova „inkorporace“.
2. Jaké druhy inkorporace znáte?
3. Co jsou to klasifikátory v ČZJ a k čemu slouží?
4. K jakému účelu se v ČZJ používá lokalizace?

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY



1. LANGER, J. *Znakové systémy v komunikaci neslyšících*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 9. ISBN 978-80-244-3746-0.
2. NSDSK Holandská nadace pro neslyšící a nedoslýchavé dítě. *Znakový jazyk. Základní kurs*. Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1991.
3. SERVUSOVÁ, J. *Kontrastivní lingvistika – český jazyk x český znakový jazyk*. Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87218-30-3.
4. TIKOVSKÁ, L., KUCHAROVÁ, L. Klasifikátory v českém znakovém jazyce. In *JAZYK NESLYŠÍCÍCH. Co víme, co nevíme a co bychom měli vědět o českém znakovém jazyce*. Univerzita Karlova v Praze, 2005, s. 74.

POUŽITÉ HYPERTEXTOVÉ ODKAZY



www.ruce.cz

2 VYJADŘOVÁNÍ ČASU, VYJADŘOVÁNÍ MNOŽSTVÍ, ČÍSLOVKY



RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola seznamuje studenty s možnostmi vyjádření různých druhů časových údajů v českém znakovém jazyce. Pozornost je věnována také popisu a následnému praktickému užití číslovek, včetně cvičení na využití procesů inkorporace znaků při vyjadřování určitého počtu. Praktická cvičení v závěru druhé kapitoly jsou cílena na osvojení a procvičení zásoby znakového jazyka studentů v tematickém okruhu „ČÍSLOVKY, ČASOVÉ ÚDAJE“.



CÍLE KAPITOLY

- správně používat časové osy při komunikaci v českém znakovém jazyce,
- orientovat se v používání číslovek v českém znakovém jazyce podle kontextu sdělení a prokázat jejich aktivní znalost,
- osvojit si znakovou zásobu českého znakového jazyka z tematického okruhu „ČÍSLOVKY, ČASOVÉ ÚDAJE“.



KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

- časová osa
- číslovky základní
- číslovky řadové
- číslovky násobné
- číslovky speciální

2.1 Vyjadřování času, časové osy

Při komunikaci v českém znakovém jazyce se vizuální vnímání světa projevuje také ve vyjadřování času.

Ve znakových jazycích lze čas vyjádřit pomocí znaků, které jsou artikulovány na tzv. **časových osách**. Časových os je několik. Nyní se seznámíme s tou, která prochází zezadu dopředu nad pravým ramenem mluvčího. Hovoříme o tzv. **ose předozadní**. V naší kultuře (a tedy i v českém znakovém jazyce) je minulost chápána jako něco, co je **za námi**, a budoucnost jako něco, co je **před námi**. Tomu odpovídá i umístění znaků v českém znakovém jazyce: minulost se znázorňuje vzadu za ramenem, přítomnost zhruba na rameni nebo na těle a budoucnost před tělem (srov. Kuchařová, 2005). Abychom při souvislém sdělení nemuseli stále opakovat, zda se jedná o děj minulý, přítomný nebo budoucí, stačí tuto informaci adresátovi sdělit vždy jen na začátku sdělení a pak při každé změně času děje.

Předozadní osa je považována za základní. Kromě ní však existují ještě další časové osy. Např. **osa směřující zleva doprava před tělem v úrovni prsou**. Tato osa je užívána pro vyjádření určitého časového období, doby trvání (od – do, např., deset až dvanáct hodin).

Dalším příkladem je **osa využívající směru zdola nahoru** (na této ose vyjadřujeme změny růstu, vývoje).

ÚKOL



Najděte si v archivu České televize krátký úryvek ze *Zpráv v českém znakovém jazyce*. Sledujte projev v českém znakovém jazyce souběžně s českými titulky a snažte se vysledovat, jakými znaky se mluvčí v českém znakovém jazyce vyjadřuje, zda se jedná o děj minulý, přítomný či budoucí.

2.2 Vyjadřování množství, číslovky

Každý z nás má zkušenost s počítáním na prstech rukou. Zatímco u mluvčích češtiny začíná schopnost počítat na prstech u čísla jedna nebo nula a končí u čísla deset, v českém znakovém jazyce lze spočítat cokoliv, stejně jako v kterémkoli jiném přirozeném jazyce. Jak je to možné? Možná se to někomu bude zdát zvláštní, ale kromě různých kombinací tvarů ruky se v českém znakovém jazyce pro vyjadřování množství využívá možností, které nabízí trojrozměrný prostor.

Počítáním od jedné do deseti se tedy nebudeme zdržovat, to všichni umí.

K ZAMYŠLENÍ



Jak byste navrhovali vyjadřovat vyšší základní číslovky (tj. číslovky vyjadřující množství počítaných předmětů)? Např. čísla 11, 18, 27, 143, 1478, 230 456, atp.

V praktické části této kapitoly budou procvičovány základní číslovky od jedenácti do několika milionů. To ovšem neznamená, že nyní již studenti zvládnou v českém znakovém jazyce vyjádřit jakýkoli číselný údaj. Podobně jako se v českém znakovém jazyce neukazuje stejně PÍT KÁVU a PÍT Z KOJENECKÉ LAHVE, neukazují se stejně ani číslovky.

Při vyjadřování určitého počtu hraje ve znakovém jazyce významnou roli užití **klasifikátorů** a zapojení procesů **inkorporace znaků**.



ÚKOL

Zamyslete se nad tím, jakým způsobem byste ve znakovém jazyce vyjádřili tyto skutečnosti:

- *mám ŠEST KAMARÁDEK,*
- *přijď v ŠEST HODIN,*
- *kurz trval ŠEST MĚSÍCŮ,*
- *na parkovišti stálo ŠEST AUT ZA SEBOU*
- *na závodech jelo ŠEST CYKLISTŮ VEDLE SEBE.*

Používání číslovek má v českém znakovém jazyce stejný význam jako v jazycích mluvených. Číslovky jsou důležitou součástí základní znakové zásoby, zároveň však představují jednu z nejsložitějších oblastí českého znakového jazyka.

Zkušenost s ukazováním číslovek pomocí rukou má snad každý slyšící člověk. Na prstech umíme vyjádřit počet od nuly do deseti. Využití prostoru ve znakovém jazyce nám umožňuje vyjádřit všechna čísla od mínus až do nekonečna.

Mnohost lze v češtině vyjádřit především pomocí určitých a neurčitých číslovek a příslovčí (např. tři kočky, málo úkolů).

Číslovky dělíme do čtyř hlavních skupin základní, řadové, násobné, speciální:

- **Číslovky základní:** 1 až 10
- **Číslovky řadové:**
 - vyjadřující datum,
 - vyjadřující pořadí, např. v soutěži, dle věku,
 - vyjadřující v číselné řadě např. třída nebo ročník ve škole.
- **Číslovky násobné:**
 - vyjadřující počet opakování činnosti nebo děje,
 - vyjadřující frekvenci nějakého děje v rámci určitého časového úseku,
 - vyjadřující kolikrát je něčeho víc,
 - vyjadřující pokolikáté daný děj probíhá.

- **Číslovky speciální:**
 - Obrácené – shodují se s číslovkami základními, ale dlaně směřují od těla (např. ukazování známek ve škole).
 - Ikonické – svou formou napodobují psané číslice (Nováková, Šebková 2008)

2.3 Praxe ČZJ: Tematický okruh „ČÍSLOVKY, ČASOVÉ ÚDAJE“

Tab. 4 Tematický okruh „ČÍSLOVKY, ČASOVÉ ÚDAJE“

slovo	pozice	poznámky
Číslo, číslice		
Počítat		
0 - 10		
11 – 15		
16 – 19		
20 – 90		
100 – 900		
1 000		
1 000 000		
Datum: 23. 10. 2019		
1. místo, 2. místo, ...		
1. třída, 6. třída, ...		
2x, 3x, 5x, ...		
Známky ve škole: 1 - 5		
1 hodina - 5 hodin		
6 hodin - 9 hodin		

10 hodin		
Kolik?		
Bylo		
Bude		
Čas		
Doba, období		
Rok		
Měsíc		
Týden		
Minulý		
Příští		
Kdy?		
Narodit se		
Hodina		
Půl hodiny		
Minuta		
Dnes		
Zítřa		
Včera		
Ráno		
Dopoledne		
Poledne		
Odpoledne		
Večer		

Roční období		
Jaro		
Léto		
Podzim		
Zima		

Ukázka vybraných znaků:

Obr. 22a „Číslo, číslice“ – 1. fáze znaku



Obr. 22b „Číslo, číslice“ – 2. fáze znaku



Obr. 23 „Jedna“



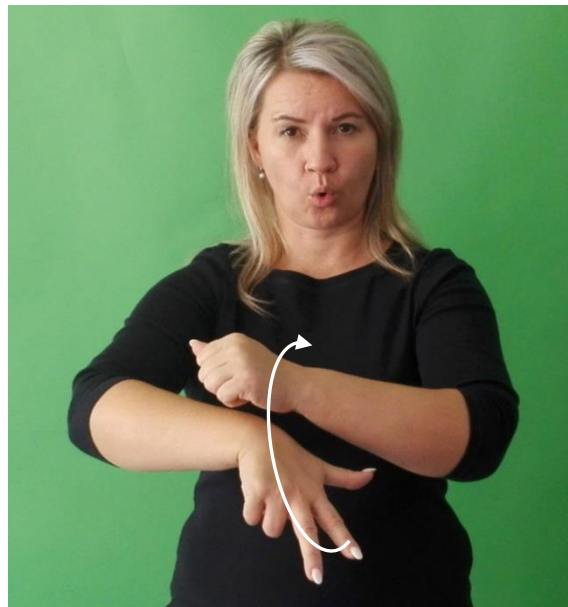
Obr. 24 „Deset“



Obr. 25 „Jedenáct“



Obr. 26 „Osmnáct“



Obr. 27 „Dvacet“



Obr. 28 „Tisíc“



Obr. 29 „Pět tisíc“



Obr. 30 „Milion“



Obr. 31 „Miliarda“



Obr. 32 „Kolik?“



Obr. 33 „Bude“



Obr. 34 „Čas“



Obr. 35 „Doba, období“



Obr. 36 „Rok“



Obr. 37 „Měsíc“



Obr. 38 „Týden“



Obr. 39 „Dnes“



Obr. 40 „Jaro“



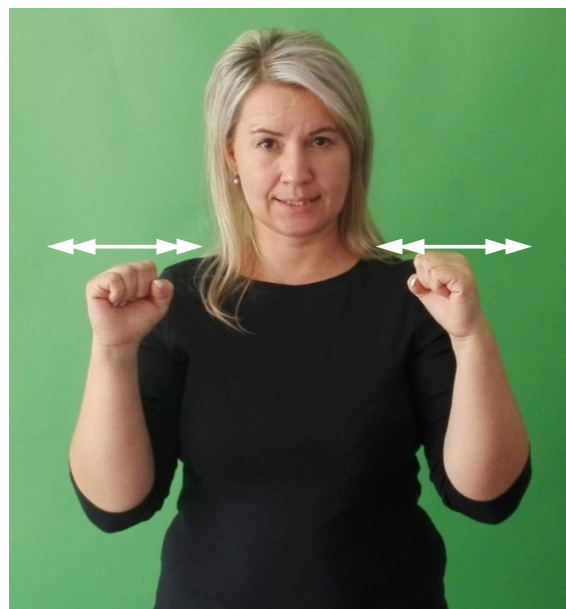
Obr. 41 „Léto“



Obr. 42 „Podzim“



Obr. 43 „Zima“



PROCVIČOVÁNÍ ZÁSOPY ZNAKOVÉHO JAZYKA



Je jedenáct hodin dopoledne.

Kdy dnes přijdeš domů? Přijdu v sedm večer.

V létě bývá hodně teplo.

Bydlím v domě č. 475.

Má dcera má čtyři roky a dva měsíce.

Ve škole jsem dnes dostala pětku.

Syn chodí do sedmé třídy.

Do práce jezdím autobusem a tramvají. Cesta mi trvá hodinu a půl.

Počkej na mě pět minut.

Zítra přijdu o deset minut později.

ÚKOL



Naučte se vyjádřit ve znakovém jazyce své datum narození (měsíc, den, rok).

Cvičte číslovky, vyjádřete např. tato čísla: 8, 12, 17, 54, 89, 146, 205, 659, 1305, 1762, 5123, 10 000, 14 574.

Obměna: číslovky ukazuje lektor, studenti je hbitě říkají, nebo zapisují.

Trénujte ve znakovém jazyce inkorporaci počtu:

DVA ROKY, ŠEST HODIN, ČTYŘI MĚSÍCE, PĚT MINUT, SEDM KORUN, atd.

SHRNUTÍ KAPITOLY



Ve znakovém jazyce lze čas vyjádřit pomocí znaků, které jsou artikulovány na určitých osách. Tyto osy užívají prostor kolem těla znakovajícího. Prostor nám slouží nejen k vyjádření času, ale také k vyjádření množství a číslovek. V českém znakovém jazyce se vyjadřuje množství základními tvary číslovek nebo tvary modifikovanými podle toho, v jaké situaci jsou číslovky použity nebo s jakými počítanými předměty se pojí. Jednou ze situací, kdy se tvary číslovek mohou měnit, je vyjadřování právě časových údajů. Nutno podotknout, že při vyjadřování množství je velmi důležité uplatňovat procesy inkorporace a využívat klasifikátory.

KONTROLNÍ OTÁZKY



1. Jak se nazývá základní časová osa, která v českém znakovém jazyce slouží pro vyjádření času (minulost – budoucnost)?

2. Znáte ještě jiné osy, které se pro vyjádření časových údajů ve znakovém jazyce používají?
3. Vyjmenujte všechny zmíněné druhy číslovek a uveďte příklady jejich použití.



SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A MULTIMEDIÁLNÍ ZDROJE

1. KOVÁČOVÁ, T., KUCHAROVÁ, L. Využití prostoru v českém znakovém jazyce. In KUCHAROVÁ, L. *JAZYK NESLYŠÍCÍCH. Co víme, co nevíme a co bychom měli vědět o českém znakovém jazyce*. Informační a vzdělávací publikace. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005.
2. NOVÁKOVÁ, R., ŠEBKOVÁ, H. *Číslovky v českém znakovém jazyce – praktická cvičení* [DVD]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87153-55-0.

3 SLOVESA V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE, ZÁPOR, OTÁZKA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY



Teoretická část kapitoly pojednává o specifikách při užívání sloves při komunikaci v českém znakovém jazyce, seznamuje studenty s principy tvoření záporu a otázky, kdy velmi významnou roli hrají nemanuální komponenty znaků. Bez nich by výpověď byla agramatická a stěží srozumitelná. Význam nemanuálních komponentů znaků, které jsou nositeli gramatických významů sdělení, byl podrobně vysvětlován již v první části studijní opory *Český znakový jazyk, základy I*. Součástí každé podkapitoly v teoretické části jsou praktická cvičení zaměřená na tvoření otázek, záporu a používání vybraných sloves. Závěrečná část třetí kapitoly je věnována rozšiřování zásoby znakového jazyka studentů v tematickém okruhu „DNY V TÝDNU, MĚSÍCE V ROCE“.

CÍLE KAPITOLY



- rozlišit jednotlivé druhy sloves a vhodně je zařadit do vlastního znakového vyjádření,
- objasnit význam nemanuálních komponentů znaků při tvoření záporu a otázky v českém znakovém jazyce,
- používat správný „znakosled“ při tvorbě tázacích vět.
- osvojit si znakovou zásobu českého znakového jazyka z tematického okruhu „DNY V TÝDNU, MĚSÍCE V ROCE“.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY



- slovesa prostá
- slovesa shodová
- slovesa prostorová
- nemanuální složka znaku
- vyjádření záporu
- tázací věty

3.1 Slovesa v českém znakovém jazyce

Ve znakových jazycích rozlišujeme několik typů sloves. V případě sloves je prostor užíván nejen k **popisu skutečných prostorových vztahů**, ale i ke **gramatickým účelům**. Každý typ sloves má svá specifika a slovesa v každé skupině se navzájem podobají právě způsobem, jak užívají prostor. V českém znakovém jazyce se jednotlivé typy sloves nazývají: **slovesa prostá**, **prostorová** a **shodová** (Tikovská, Kuchařová, 2005).

1. **Slovesa prostá** mají stále stejný tvar, který se nemění, např. mít rád, pamatovat si, děkovat.
2. **Slovesa shodová (dříve směrová)** při jejich artikulaci dochází ke změně směru pohybu, např. sloveso „vrátit“. Jinak se ukazuje *Já vrátím tobě* – ruce se pohybují od mluvčího směrem k adresátovi, ve významu *Ty mi vrátíš*, se ruce pohybují od komunikačního partnera k mluvčímu.
3. **Slovesa prostorová** se často pojí s klasifikátory. Vyjadřují pohyb objektu, nebo v sobě zahrnují určení místa změnou umístění znaku, např. holit se břitvou, strojkem, holit se na nohou, v podpaží apod. (Servusová 2008).



CVIČENÍ

Na základě získaného povědomí o možnostech použití sloves v českém znakovém jazyce zkuste vyjádřit následující způsoby chůze:

- *jít dopředu, jít zpátky, jít doprava, jít doleva, jít o stupeň (schod) dolů, jít o stupeň (schod) nahoru, chodit v kruhu – dokola, jít tam a zpět, jít klikatě;*
- *dva lidé spolu odcházejí. Tito dva lidé se vracejí na druhou stranu. Jedna osoba jde za druhou.*



ÚKOL

1. Zamyslete se nad tím, jakým způsobem by se dala ve znakovém jazyce vyjádřit následující slovesa:
 - PÍT vodu, kávu, pivo, víno, slivovici, míchaný nápoj;
 - JÍST hamburger, špagety, slané tyčinky, pizza, polévka, rohlík, čínské nudle;
 - TRHAT třešně, rybíz, papír na proužky;
 - UMÝVAT si vlasy, ruce, nádobí, auto.
2. Jak pije vodu člověk a jak např. pes? Je možné pro tyto dvě činnosti použít stejný znak?

3.2 Vyjádření záporu

Při tvorbě záporu je v českém znakovém jazyce nezbytné používat kromě manuálních též náležitě nemanuální komponenty znaků.

Vyjádření záporu ve znakovém jazyce má tyto podoby:

- nemanuální zápor v českém znakovém jazyce - záporné kroucení hlavou, které bývá doprovázeno specifickou zápornou mimikou (přikrčený nos, svraštělé čelo, mírné mhouření očí);
- negativní manuální znaky – např.: nemám, nechci, neumím, apod. (Macurová, Zbořilová, 2018).

3.3 Tvoření otázek ve znakovém jazyce

Nemanuální komponenty znaků se významně podílejí také na tvorbě tázacích vět.

Tak, jako u mluvených jazyků pozorujeme současně s artikulací jednotlivých slov také intonaci hlasu, nemanuální rysy znakového jazyka sledujeme po celou dobu trvání otázky. Roli intonace mluvených jazyků zastupují v jazycích znakových výrazné mimické rysy obličeje, které jsou pro vyjádření otázky typické.

Výrazným nemanuálním prostředkem je při kladení otázek ve znakovém jazyce **obočí** (nápadné zvednutí obočí mluvčího, nebo svraštění obočí), **nápadné mimické pohyby v horní části obličeje** (u očí a na čele) a **pohyb ramen směrem nahoru**. Mluvčí zvednutím nebo svraštěním obočí upozorňuje adresáta, že očekává odpověď na položenou otázku.

Český jazyk (stejně jako mnoho dalších mluvených jazyků) tvoří otázky také pomocí tázacích slov (zájmen a příslovcí). V českém znakovém jazyce existuje řada znaků, které v doplňovacích otázkách plní funkci tázacích výrazů. Jsou to: KDO? CO? KDE? KAM? KDY? KOLIK? JAK, JAKÝ?

Tázací výrazy se mohou vyskytovat v různých pozicích ve větě, dokonce mohou být v jedné otázce několikrát opakovány.

CVIČENÍ



Tázací výrazy KDO? CO? JAK? KAM? KDE? ODKUD? KOLIK?, jste si osvojili již v minulých lekcích. Následující cvičení je zaměřeno na tvoření tázacích vět. Pod vedením lektora vyjádřete ve znakovém jazyce následující věty:

Kolik je hodin?
 Kolik je ti let?
 Kdo je to?
 Jak se máš?
 Kde bydlíš?
 Co budeš dělat dnes odpoledne?
 Kam jdeš?
 Kde je tvá babička?
 Jak vypadá tvůj táta?
 Co se stalo?



HRA

Zahrajte si v českém znakovém jazyce hru, kdy si jeden myslí nějakou osobu (např. některého z přítomných spolužáků) a ostatní se snaží otázkami, na které lze odpovědět ano nebo ne, co nejrychleji zjistit, koho si myslí.

3.4 Praxe ČZJ: Tematický okruh „DNY V TÝDNU, MĚSÍCE V ROCE“

V předcházející kapitole jste se mj. zabývali vyjadřováním časových jednotek. Praktická část třetí kapitoly na toto téma naváže znakovou zásobou vztahující se ke kalendáři (tab. 3).

Tab. 6 Tematický okruh „DNY V TÝDNU, MĚSÍCE V ROCE“

slovo	pozice	poznámky
Týden		
Pondělí		
Úterý		
Středa		
Čtvrtek		
Pátek		
Víkend		
Sobota		
Neděle		

Měsíc		
Leden		
Únor		
Březen		
Duben		
Květen		
Červen		
Červenec		
Srpen		
Září		
Říjen		
Listopad		
Prosinec		
Teplo		
Slunce svítí		
Děšť, prší		
Mokrý		
Suchý		
Sníh, sněží		
Prázdniny		
Odjet, odejít		

Ukázka vybraných znaků:

Obr. 44 „Pondělí“



Obr. 45 „Úterý“



Obr. 46 „Středa“



Obr. 47 „Čtvrtek“



Obr. 48 „Pátek“



Obr. 49 „Sobota“



Obr. 50a „Neděle“ – 1. fáze znaku



Obr. 50b „Neděle“ – 2. fáze znaku



Obr. 51 „Leden“



Obr. 52 „Únor“



Obr. 53 „Březen“



Obr. 54 „Duben“



Obr. 55 „Květen“



Obr. 56 „Červen“



Obr. 57 „Červenec“



Obr. 58 „Srpen“



Obr. 59 „Září“



Obr. 60 „Říjen“



Obr. 61 „Listopad“



Obr. 62 „Prosinec“





PROCVIČOVÁNÍ ZÁSOPY ZNAKOVÉHO JAZYKA

Dnes je pondělí.
Udělám to zítra ráno.
Včera jsem našel tvůj svetr.
Dnes večer budeme jíst maso s rýží.
V neděli odjíždíme na prázdniny.
Ve čtvrtek dostanu nové auto.
O víkendu navštívíme dědu a babičku.
V březnu začíná jaro.
V červnu hodně přšelo.
Týden má 7 dnů.
Rok má 12 měsíců.



SHRNUTÍ KAPITOLY

Ve znakových jazycích, včetně českého znakového jazyka, sehrává velmi důležitou roli umístění komunikace v **prostoru**. Velmi výrazně se tento rys znakových jazyků projevuje např. při užívání sloves nebo při odkazování pomocí zájmen a příslovcí. Kromě prostoru znakové jazyky – stejně jako jazyky mluvené – samozřejmě řadí své jednotky i lineárně, proto je důležité při komunikaci znakovým jazykem dodržovat správný **znakosled**. V Českém znakovém jazyce existuje řada znaků, které plní funkci tázacích výrazů. Rozhodujícím pro tvorbu tázacích vět je však využití nemanuálních komponentů znaků. Bez jejich účasti by byla výsledná informace stěží srozumitelná.



KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaké typy sloves, které se používají ve znakovém jazyce, znáte? Uveďte příklady.
2. Uveďte příklady tvorby záporu v českém znakovém jazyce.
3. Jakou roli ve vyjádření rozkazu nebo otázky hrají nemanuální komponenty znaku?

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY



1. MACUROVÁ, A., ZBOŘILOVÁ, R. a kol. *Jazyky v komunikaci neslyšících: český znakový jazyk a čeština*. 2018. Univerzita Karlova: Karolinum. ISBN 987-80-246-3412-8.
2. SERVUSOVÁ, J. *Kontrastivní lingvistika – český jazyk x český znakový jazyk*. Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87218-30-3.
3. TIKOVSKÁ, L., KUCHAROVÁ, L. Typy sloves v českém znakovém jazyce. In KUCHAROVÁ, L. *JAZYK NESLYŠÍCÍCH. Co víme, co nevíme a co bychom měli vědět o českém znakovém jazyce*. Informační a vzdělávací publikace, 2005. Praha: Univerzita Karlova v Praze.

4 SPECIFICKÉ ZNAKY V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE



RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Struktura čtvrté kapitoly se zcela liší od koncepce předchozího textu. Teoretická část není nijak obsáhlá, neboť téma specifických znaků, které jsme se vám rozhodly nastínit, se nedá pouze popsat či vystihnout slovy. Specifické znaky jsou nedílnou součástí komunikace n/Neslyšících, a proto považujeme za důležité je v této studijní opoře zmínit. Neklademe si za cíl seznámit studenty se všemi příklady specifických znaků a usilovat o jejich aktivní používání v komunikaci s n/Neslyšícími. Vybrané příklady specifických znaků zde uvádíme proto, abychom studenty informovaly o jejich existenci a příkladech použití při komunikaci v českém znakovém jazyce. Závěr kapitoly je zaměřen na obohacení zásoby znakového jazyka studentů v tematickém okruhu „DOPRAVA A CESTOVÁNÍ“.



CÍLE KAPITOLY

- seznámit se s vybranými specifickými znaky,
- porozumět významu vybraných specifických znaků,
- osvojit si znakovou zásobu českého znakového jazyka z tematického okruhu „DOPRAVA A CESTOVÁNÍ“.



KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

- specifické znaky

Specifické znaky

Specifické znaky jsou nedílnou součástí znakových jazyků a intrakulturní komunikace neslyšících/Neslyšících (komunikace n/Neslyšící – n/Neslyšící).

Problematice výskytu a užívání specifických znaků se ve své publikaci podrobně věnuje Mgr. Petr Vysuček (2008), který mj. uvádí, že specifické znaky se v českém znakovém jazyce vyskytují poměrně často a jsou mezi n/Neslyšící populací značně rozšířeny. Specifické znaky patří do mateřského jazyka n/Neslyšících.

Vznik specifických znaků není zcela jasný. Jednou z možností, jak specifické znaky pravděpodobně vznikaly, je skutečnost, že v historii byli neslyšící ve většině případů

izolování od společnosti. Už jako děti byli umístováni do ústavů pro hluchoněmé, kde si vytvářeli „vlastní znaky“, aby jim slyšící okolí schopné částečně ukazovat nerozumělo.

Pro specifické znaky je charakteristické to, že pro ně v českém jazyce neexistuje jednoslovný ekvivalent a doslovný překlad není možný. Je to především z důvodu odlišného kulturního zázemí komunity n/Neslyšících, ve které má znakový jazyk původ a ve které se dále přirozenou cestou vyvíjí. Specifické znaky se dále vyznačují tím, že v sobě nesou velmi často nějakou emoci (pozitivní či negativní) nebo osobní postoj mluvčího k někomu nebo něčemu a jejich hodnocení. Odtud také pramení obtížná uchopitelnost významů jednotlivých znaků (Vysuček, 2008).

Důležitým faktorem při popisu specifických znaků je skutečnost, že jejich součástí je specifická nemanuální složka, která v sobě zahrnuje mimiku, pohyby horní části těla a velmi často také orální komponent. **Orální komponent znaku** není odvozen z mluveného jazyka, tj. nejedná se o artikulované slovo. Orálním komponentem specifického znaku mohou být např. široce otevřená ústa ve tvaru písmene „O“, vypláznutý jazyk, vibrující rty, vyceněné zuby aj.

Specifické znaky - příklady

Lektor vám ukáže specifický znak a několik příkladů jeho použití. Vaším úkolem bude každý specifický znak zapsat do tabulky a pokusit se vymyslet jeden vlastní příklad jeho použití.

Tab. 8 Specifický znak 1

Popis specifického znaku v českém jazyce: Nebýt něčeho schopen z důvodu fyzických omezení nebo psychických zábran.	
Znak	Orální komponent
Příklady použití ve větě: <i>„Rád bych jel na dovolenou, ale bohužel nemůžu.“</i>	

Obr. 63 Specifický znak 1



Tab. 9 Specifický znak 2

Popis specifického znaku v českém jazyce: Nebýt něčeho schopen z důvodu vnějších okolností, nepřekonatelných překážek.	
Znak	Orální komponent
Příklady použití ve větě: <i>„Ráno jsem chtěl nastartovat auto, ale nepovedlo se mi to. Auto nejede.“</i>	

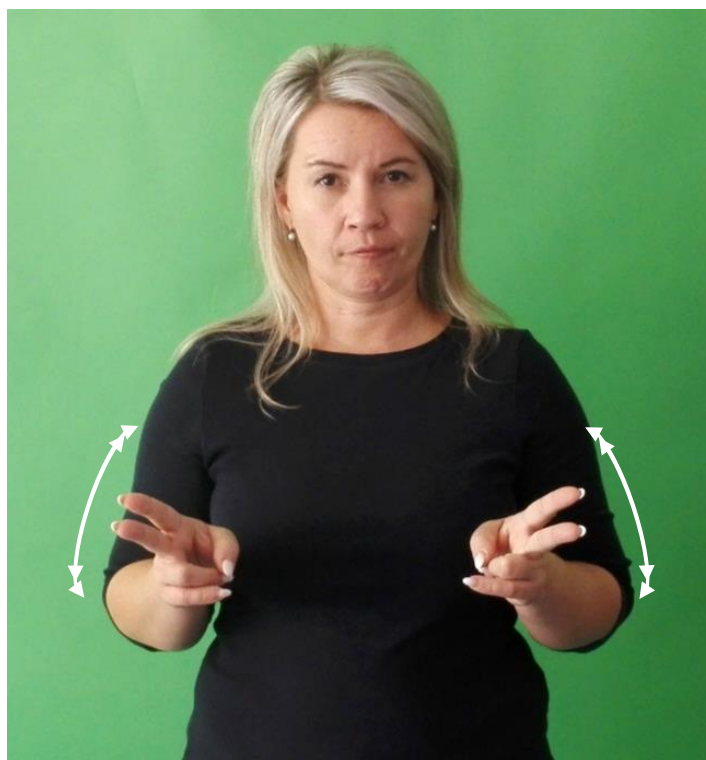
Obr. 64 Specifický znak 2



Tab. 10 Specifický znak 3

Popis specifického znaku v českém jazyce: Kašlu na to, nebudu to dělat, nedělám to rád, nechce se mi.	
Znak	Orální komponent
Příklady použití ve větě: <i>„Nerada vařím, je to pro mě otrava.“</i>	

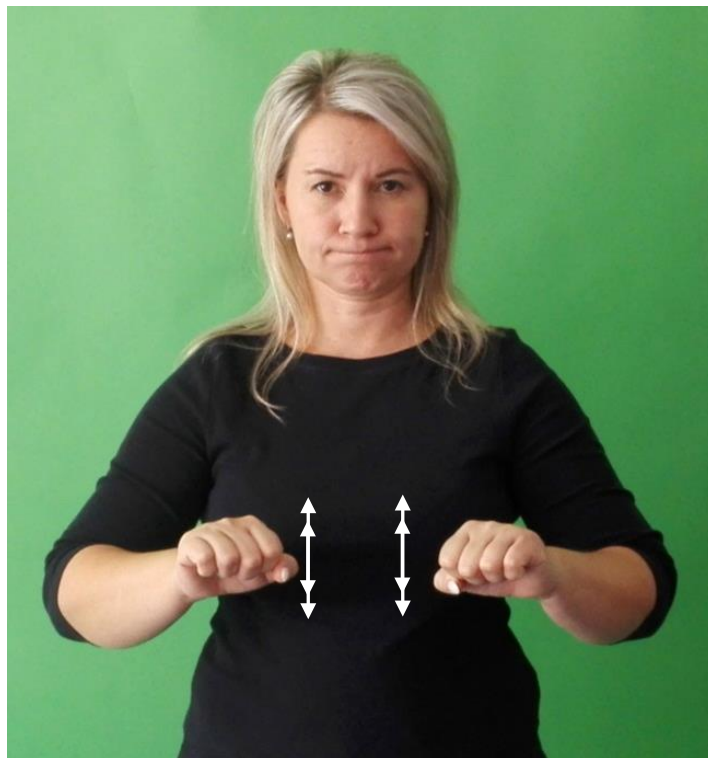
Obr. 65 Specifický znak 3



Tab. 11 Specifický znak 4

Popis specifického znaku v českém jazyce: Vyjádření pravidelného opakování nějaké činnosti.	
Znak	Orální komponent
Příklady použití ve větě: <i>„Na dovolenou jezdívám na Slovensko.“</i>	

Obr. 66 Specifický znak 4



Ve většině slovníků, které zachycují lexikální zásobu znakového jazyka, tyto znaky nenajdeme. Často se jedná o slovníky překladové, jejichž výchozím jazykem je český jazyk. Slovníky obsahují abecední seznam českých slov, k nimž jsou přiřazovány jednotlivé znaky českého znakového jazyka (Vysuček, 2008c).

4.1 Praxe ČZJ: Tematický okruh „DOPRAVA A CESTOVÁNÍ“.

Tab. 12 Tematický okruh „CESTOVÁNÍ, DOPRAVA“

slovo	pozice	poznámky
Doprava		
Letadlo		
Přiletět		
Odletět		
Kolo		
Motorka		
Auto		
Autobus		
Vlak		
Tramvaj		
Trolejbus		
Jízdenka		
Tunel		
Most		
Cesta		
Semafor		

Policie		
Jet		
Stát		
Rychle		
Pomalu		
Parkovat		
Nastoupit		
Vystoupit		
Přejít (ulici)		
Nehoda		
Čekat		
Dlouho trvat		
Můžu		
Nemůžu		
Musím		
Nemusím		
Potřebuji		

Ukázka vybraných znaků:

Obr. 67 „Doprava“



Obr. 68 „Letadlo“



Obr. 69 „Přiletět“



Obr. 70 „Odletět“



Obr. 71 „Motorka“



Obr. 72 „Auto“



Obr. 73 „Vlak“



Obr. 74 „Tramvaj“



Obr. 75 „Most“



Obr. 76 „Policie“



Obr. 77 „Zastavit, stát“



Obr. 78 „Stát (osoba)“



Obr. 79 „Rychle“



Obr. 80 „Pomalou“



Obr. 81a „Nastoupit“ – 1. fáze znaku



Obr. 81b „Nastoupit“ – 2. fáze znaku



Obr. 82 „Čekat“



Obr. 83 „Můžu“



Obr. 84 „Musím“



Obr. 85 „Potřebuji“





PROCVIČOVÁNÍ ZÁSOPY ZNAKOVÉHO JAZYKA

To auto jede pomalu.
Do práce musím jezdit vlakem.
Půjdeme po mostě.
Tady se stala autonehoda.
Čekám na svého manžela.
Tramvaj zastavila, musíme vystoupit.



ÚKOL

Popište vaši cestu do školy, nebo do práce. Jakými dopravními prostředky cestujete?



SHRNUTÍ KAPITOLY

Specifické znaky jsou důležitou součástí intrakulturní komunikace n/Neslyšících. Jejich osvojení však není pro slyšící populaci se zájmem o znakový jazyk jednoduché. Pro přesné porozumění významu specifických znaků nestačí jen jejich osvojení v kurzech znakového jazyka. Velmi důležité je pravidelné setkávání se s podobou českého znakového jazyka v přirozených komunikačních situacích v komunitě Neslyšících.



KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Zdůvodněte původ specifických znaků.
2. Jsou specifické znaky součástí intrakulturní nebo interkulturní komunikace?
3. Jak byste specifické znaky nejlépe charakterizovali? Co je pro jejich překlad do českého jazyka typické?



SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A MULTIMEDIÁLNÍ ZDROJE

1. VYSUČEK, P. *Specifické znaky v českém znakovém jazyce*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87218-24-2.
2. VYSUČEK, P. *Specifické znaky v českém znakovém jazyce – praktická cvičení* (DVD). Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008c. ISBN 978-80-87153-55-0.

5 ORGANIZACE VĚNUJÍCÍ SE OSOBÁM SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY



V kapitole je uveden základní přehled organizací, které v České republice vznikly na podporu osob se sluchovým postižením. Jsou to jedny z mála míst, kde mohou neslyšící zažívat bezproblémovou a plnohodnotnou komunikaci. Některé organizace také vydávají své vlastní časopisy, které většinou vycházejí měsíčně, nebo čtvrtletně. Praktická část kapitoly je věnována rozšiřování zásoby znakového jazyka studentů v tematickém okruhu „VOLNÝ ČAS – SPORT, KULTURA“.

CÍLE KAPITOLY



- orientovat se v základním přehledu organizací, které svou činnost zaměřují na podporu osob se sluchovým postižením,
- osvojit si znakovou zásobu českého znakového jazyka z tematického okruhu „VOLNÝ ČAS – SPORT, KULTURA“.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY



- ASNEP
- Česká unie neslyšících
- Český klub nedoslýchavých HELP
- Českomoravská jednota neslyšících
- Český svaz neslyšících sportovců
- Evropské centrum pantomimy neslyšících
- Federace rodičů a přátel sluchově postižených
- LORM – společnost pro hluchoslepé
- PEVNOST – České centrum znakového jazyka

5.1 Seznam organizací

ASNEP

Asociace ASNEP, z. s. je servisní organizací zastřešující subjekty pracující ve prospěch sluchově postižených občanů ČR, dospělých i dětí nebo jejich rodičů. Zastupuje občany různých sluchových vad a tedy i různých zájmů. Členské organizace mají možnost prostřednictvím ASNEP, z. s. navrhnout a připomínkovat předpisy, které mají ovlivnit život sluchově postižených občanů.

www.asnep.cz

Česká unie neslyšících

Česká unie neslyšících je občanské sdružení pro neslyšící dorozumívající se výhradně znakovým jazykem. Unie organizuje kurzy znakového jazyka, pravidelně pořádá festival s názvem „Mluvicí ruce“. Díky České unii neslyšících vznikl v roce 1997 první Slovník českého znakového jazyka vydaný na CD.

www.cun.cz

Český klub nedoslýchavých „HELP“

Klub poskytuje odborné sociální služby osobám sluchově postiženým (nedoslýchavým a neslyšícím). Kromě odborného sociálního poradenství a sociální rehabilitace klub zajišťuje opravy sluchadel, prodej zdrojů (baterií, akumulátorů) a koncovek ke sluchadlům, přednášky a reedukační pobytové kurzy.

www.audiohelp.cz

Českomoravská jednota neslyšících

Českomoravská jednota neslyšících sdružuje 8 organizací poskytujících služby sluchově postiženým osobám v České republice. Podnětem pro vznik jednoty bylo zastřešení činnosti dlouhodobě fungujících organizací s regionální působností a podpora jejich spolupráce.

www.cmjn.cz

Český svaz neslyšících sportovců

Odpovídá za rozvoj sportu neslyšících a prosazuje zájmy sportovců v České republice i v mezinárodním měřítku. Svaz je organizátorem závodů, mistrovství republiky, Evropy i světa v široké škále sportů.

<http://csns-sport.cz/>

Evropské centrum pantomimy neslyšících

Centrum organizuje akce zejména v oblasti pantomimy a pohybového divadla osob se sluchovým postižením zajišťuje letní tábory pro děti a mládež a zprostředkovává tlumočníky znakového jazyka pro český znakový jazyk i znakovanou češtinu.

www.ecpn.cz

Federace rodičů a přátel sluchově postižených (centrum pro dětský sluch TAMTAM)

Centrum poskytuje komplex sociálních služeb pro rodiny s dětmi se sluchovým postižením zahrnující např. ranou péči, sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi nebo odborné sociální poradenství). Centrum TAMTAM se dále věnuje vývoji a tvorbě didaktických pomůcek a aplikací, které mohou využít rodiče dětí se sluchovým postižením, ale i studenti pomáhajících oborů.

www.frpsp.cz

LORM – společnost pro hluchoslepé

Cílovou skupinou společnosti LORM jsou osoby s duálním smyslovým postižením zraku a sluchu různého stupně v rámci celé ČR. Těmto osobám jsou poskytovány registrované sociální služby, organizovány jsou pobytové akce i pravidelná setkání. Společnost vydává časopis „Doteky“ a provozuje knihovnu, kde jsou pro osoby postižené hluchoslepotou k dispozici tituly v digitální podobě.

www.lorm.cz

PEVNOST – České centrum znakového jazyka

Centrum PEVNOST organizuje kurzy českého znakového jazyka, překlady z češtiny do českého znakového jazyka, poradenství pro slyšící rodiče neslyšících dětí. Vyškolení lektori nabízejí skupinovou i individuální výuku českého znakového jazyka.

www.pevnost.com

Tichý Svět

Organizace Tichý Svět působí od roku 2006 již v deseti krajích České republiky. Zabývá se zejména pracovní rehabilitací osob na trhu práce, nabízí odborné sociální poradenství a tlumočnické služby. Mezi jejich dlouhodobé projekty patří mj. Tichá kavárna a cukrárna v Praze, Tiché zprávy – internetové zpravodajství ve znakovém jazyce, Tichá linka – on line tlumočení pro neslyšící (více viz kapitola 6) a Tichý jazyk – pořádání kurzů znakového jazyka vedených neslyšícími lektory.

www.tichysvet.cz

5.2 Časopisy věnující se problematice osob se sluchovým postižením

Časopis Info – Zpravodaj

Časopis vydává Federace rodičů a přátel sluchově postižených, bulletin vychází 1x měsíčně a informuje o aktualitách týkajících se sluchového postižení, magazín vychází 4x ročně a nabízí rozhovory a články podle aktuálních témat nebo přání čtenářů.

<http://www.helpnet.cz/aktualne/casopis-info-zpravodaj>

Časopis Unie

Vydává Česká unie neslyšících pro neslyšící, hluchoslepé i čtenáře, kteří se zajímají o problematiku týkající se sluchového a zrakového postižení. Časopis vychází v tištěné i elektronické podobě 3x ročně.

<https://www.cun.cz/casopis-unie/>

5.3 Praxe ČZJ: Tematický okruh „VOLNÝ ČAS – SPORT, KULTURA“

Tab. 14 Tematický okruh. „VOLNÝ ČAS – SPORT, KULTURA“

slovo	pozice	poznámky
Sport		
Běhat		
Skákat		
Cvičit		
Procházet se		
Jezdit na kole		
Plavat		
Lyžovat		
Fotbal		
Volejbal		
Basketbal		
Hokej		
Golf		
Tenis		
Turistika		
Dovolená		
Spát		
Příroda		
Řeka		

Hory		
Moře		
Chata		
Hotel		
Stan		
Les		
Hrad, zámek		
Divadlo		
Herec		
Tanec		
Pantomima		
Výstava		
Muzeum		
Kreslit		
Malovat		
Obraz		

Ukázka vybraných znaků:

Obr. 86 „Sport“



Obr. 87 „Cvičit“



Obr. 88 „Jezdit na kole“



Obr. 89 „Fotbal“



Obr. 90 „Volejbal“



Obr. 91 „Basketbal“



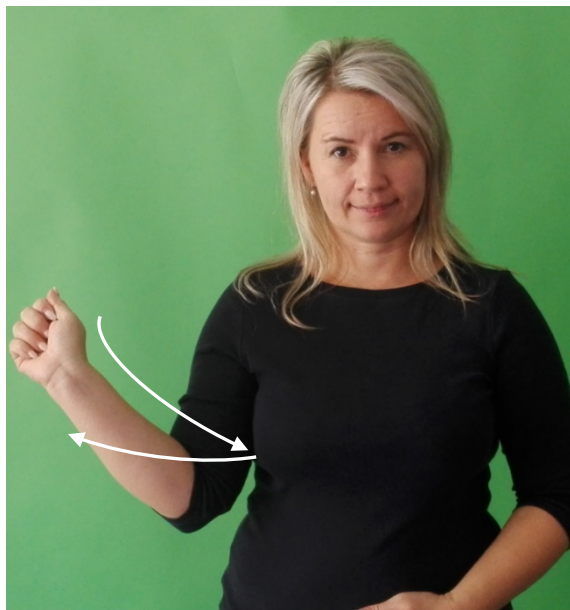
Obr. 92 „Hokej“



Obr. 93 „Golf“



Obr. 94 „Tenis“



Obr. 95 „Turistika“



Obr. 96 „Dovolená“



Obr. 97a „Příroda“ – 1. fáze znaku



Obr. 97b „Příroda“ – 2. fáze znaku



Obr. 98 „Moře“



Obr. 99 „Stan“



Obr. 100 „Výstava“



Obr. 101 „Muzeum“



Obr. 102 „Kreslit“



Obr. 103 „Malovat, např. obraz“
pokoj)“



Obr. 104 „Malovat (vymalovat
pokoj)“





PROCVIČOVÁNÍ ZÁSOPY ZNAKOVÉHO JAZYKA

Projděte si znaky z předcházejících lekcí.

Sestavte krátký, 3-4minutový příběh, ve kterém ukážete, co všechno jste se již naučili.

Téma vyprávění je „dovolená, volný čas.“ V příběhu využijte také prstovou abecedu a alespoň jednu číslovku.



SHRNUTÍ KAPITOLY

V České republice působí řada organizací, v jejichž středu zájmu stojí člověk se sluchovým postižením. Pracují zde nejen slyšící, ale často i sami neslyšící, kteří se podílejí na aktivitách a chodu organizace. Nebylo možné uvést všechny organizace, které působí na území České republiky, ale snad se nám podařilo zmínit alespoň ty s největší působností.



KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Která organizace otevřela a podporuje Tichou kavárnu a cukrárnu v Praze?
2. Jak zní název organizace, která se podílí na navrhování a připomínkování předpisů, které mohou ovlivnit život osob se sluchovým postižením?
3. Která společnost pracuje ve prospěch osob s hluchoslepotou?



POUŽITÉ HYPERTEXTOVÉ ODKAZY

www.asnep.cz

www.audiohelp.cz

www.cmjn.cz

<http://csns-sport.cz/>

www.cun.cz

www.cun.cz/casopis-unie/

www.ecpn.cz

www.frpsp.cz

www.helpnet.cz/aktualne/casopis-info-zpravodaj

www.lorm.cz

www.pevnost.com

www.tichysvet.cz

6 TLUMOČENÍ ČESKÉHO ZNAKOVÉHO JAZYKA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY



Závěrečná kapitola nabízí vhléd do profese tlumočnicka českého znakového jazyka. Seznamuje studenty se základními typy tlumočení a etickým kodexem, který musí každý profesionální tlumočnick znakového jazyka dodržovat. Pozornost je věnována také tlumočnickým službám pro neslyšící v České republice a tlumočení online. Praktická část kapitoly je zaměřena na rozšiřování zásoby znakového jazyka studentů v tematickém okruhu „NAKUPOVÁNÍ“.

CÍLE KAPITOLY



- rozlišovat mezi tlumočením, transliterací a vizualizací,
- vysvětlit, co je etický kodex tlumočnicka znakového jazyka,
- charakterizovat tlumočení simultánní a konsekutivní,
- orientovat se v systému poskytování tlumočnických služeb pro neslyšící na území České republiky,
- osvojit si znakovou zásobu českého znakového jazyka v tematickém okruhu „NAKUPOVÁNÍ“.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY



- tlumočnick
- transliterátor
- vizualizátor
- komunikační trojúhelník
- simultánní
- konsekutivní
- etický kodex

6.1 Co je to tlumočení?

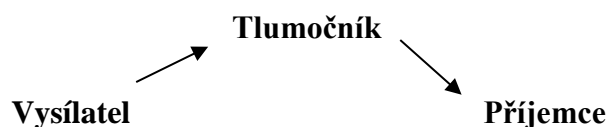
Jak uvádí Horáková (2012), tlumočením se v obecné rovině rozumí jednoznačný převod smyslu sdělení z jednoho jazykového kódu do druhého. Při tomto převodu musí být respektována odlišnost obou jazyků. (pozn. v případě znakového jazyka - odlišnost kultury Neslyšících a světa slyšících).

Tlumočení pro neslyšící³ je nadřazeným termínem pro tři tlumočnické specializace, které se liší preferencí způsobu komunikace klienta se ztrátou sluchu:

1. tlumočnický znakového jazyka;
2. transliterátor znakované češtiny;
3. vizualizátor mluvené češtiny.

Nikoho příliš nepřekvapí, když je u lékaře, u soudu nebo při jednání na úřadě tlumočeno např. mezi angličtinou a češtinou. Všichni také považují za samozřejmé, že s prezidentem jezdí na zahraniční jednání tlumočnický tým. Tlumočení znakového jazyka je však pro většinovou společnost stále něčím „neobvyklým, novým“, s čím se doposud prakticky nesetkali. Tlumočení pro neslyšící není žádnou novinkou. Dříve většinou tlumočili slyšící příbuzní (včetně školou povinných dětí), popř. dobrovolníci z řad již dospělých dětí neslyšících rodičů. V posledních zhruba dvaceti letech dochází k profesionalizaci této profese.

Každé tlumočení probíhá v tzv. komunikačním trojúhelníku (Langer, 2013):



Jak tyto vztahy musí fungovat je, popsáno v **Etickém kodexu tlumočnicka znakového jazyka**.

Etický kodex České komory tlumočnicků znakového jazyka⁴ určuje základní povinnosti a práva tlumočnicků při výkonu tlumočnické profese a v souvislosti s ní. Byl vytvořen za účelem naplnění práv všech klientů na plnohodnotnou komunikaci a platí v situacích, které nejsou jinak regulovány zákony nebo předpisy.

³ <http://www.cktjz.com/co-vas-zajima/terminologie/> [online] [cit. 12. 2. 2019]

⁴ Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, zkráceně „Komora“ je nezisková profesní organizace sdružující především tlumočnický pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé klienty. Hájí zájmy tlumočnicků a zajišťuje tlumočnickům kvalitní vzdělávání.

Etický kodex tlumočnicka:⁵

- *„Tlumočnick je osoba, která v rámci své profese převádí za úplaty smysl sdělení z výchozího jazyka do jazyka cílového. Je prostředníkem mezi dvěma osobami, které by se bez něj nedorozuměly. Tlumočnick se nesnaží být aktivním účastníkem komunikace.*
- *Tlumočnick přijímá zásadně jen takové závazky, které odpovídají jeho schopnostem a kvalifikaci. Tlumočnick je povinen se na tlumočení řádně a včas připravit. Nese plnou zodpovědnost za kvalitu své práce.*
- *Tlumočnick přizpůsobuje své chování a oděv situaci, v jejímž rámci tlumočí.*
- *Tlumočnick je vázán mlčenlivostí, která se týká všeho, co se dozví během tlumočení a přípravy na ně, včetně identity svých klientů.*
- *Tlumočnick nezaujímá k tlumočené situaci ani ke klientům osobní postoje a nehodnotí je.*
- *Tlumočnick neodmítne klienta pro jeho národnost, rasu, pohlaví, věk, náboženské vyznání, politickou příslušnost, sociální postavení, sexuální orientaci, rozumovou úroveň, pověst a smýšlení.*
- *Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese z důvodu pro něj nevhodných pracovních podmínek nebo v případě, že by nedokázal být neutrální vůči tlumočenému sdělení, a mohl tak poškodit některou ze zúčastněných osob včetně sebe.*
- *Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese v případech, že má podezření na aktivity, které jsou v konfliktu se zákonem nebo porušují lidská práva.*
- *Tlumočnick sleduje vývoj své profese u nás i ve světě, vzdělává se a soustavně zvyšuje svou profesionální úroveň.*
- *Tlumočnick zná Etický kodex Komory a dodržuje ho. Porušení pravidel Etického kodexu může vést až k vyloučení tlumočnicka z Komory, a to na základě rozhodnutí Komise pro Etický kodex.“*

5 <http://www.cktjzj.com/o-komore/eticky-kodex/> [online] [cit.12. 2. 2019]

6.2 Fáze a typy tlumočení

Každé tlumočení probíhá ve třech fázích:

1. **recepce** (přijímání informací);
2. **translace** (dekódování a převod informací z jednoho jazykového kódu do kódu druhého);
3. **produkce** (prezentace informace v cílovém jazyce), (Langer, 2013).

Základní typy tlumočení:

- **Simultánní tlumočení** (současné, souběžné) - probíhá souběžně s mluveným projevem řečníka. Je ze všech typů tlumočení nejnáročnější. Rychlost a tempo projevu určuje řečník. Projev je pro posluchače živý a bezprostřední.
- **Konsekutivní tlumočení** (následné) – dochází při něm k přetlumočení sděleného buďto po části vystoupení (tlumočnick se s mluvčím pravidelně střídá), nebo po skončení celého projevu. Konsekutivní tlumočení je sice náročnější na čas, avšak po stránce formální a obsahové je zpravidla kvalitnější než tlumočení simultánní (Čeňková, 2008).

Podle Čeňkové (2008) ovlivňují kvalitu tlumočení následující faktory:

- **situační kontext** (charakter, obsah a délka tlumočení);
- **osobnost řečníka** (srozumitelnost a rychlost projevu, logické uspořádání a návaznost sdělovaných informací);
- **osobnost tlumočnicka** (úroveň komunikačních kompetencí v obou jazycích, znalost tématu, aktuální únava);
- **osobnost člověka, kterému se tlumočí** (úroveň jeho komunikačních kompetencí, specifické potřeby atp.).

6.3 Tlumočnická služba, související legislativa

Dle zákona č. 155/1998 Sb. ve znění novely č. **384/2008 Sb.** o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, mají osoby se sluchovým postižením právo na používání jimi zvoleného komunikačního systému ve vzdělání, dále **právo na tlumočnické služby**

zajišťující tlumočení v jimi zvoleném komunikačním systému při návštěvě lékaře, vyřizování úředních záležitostí a při zajišťování dalších nezbytných potřeb. (§7-8)

V České republice jsou tlumočnické služby poskytovány v rámci sociálních služeb, které dále popisuje **zákon č. 108/2006, Sb., o sociálních službách** ve znění pozdějších předpisů. Dle zákona o sociálních službách je tlumočnická služba terénní, popřípadě ambulantní službou poskytovanou osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým postižením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím bez pomoci jiné fyzické osoby. Jedná se o tyto základní činnosti: zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Tlumočnické služby v ČR

„Tlumočnické služby jsou zajišťovány školskými zařízeními pro vlastní žáky a studenty (školy pro sluchově postižené, vysoké školy), neziskovými organizacemi neslyšících pro vlastní členy (např. Česká unie neslyšících, Lorm) a profesními organizacemi tlumočnicků“ (Langer, 2013, s 86).

Historicky v České republice existovaly tři organizace tlumočnicků pro neslyšící:

- Česká společnost tlumočnicků znakového jazyka, (ČSTZJ), založena roku 1996;
- Organizace tlumočnicků znakového jazyka, (OTZJ), založena roku 1996;
- Česká komora tlumočnicků znakového jazyka (ČKTZJ), založena roku 2000.

Tyto organizace sdružují tlumočnický znakového jazyka a transliterátory znakované češtiny, pořádají vzdělávací kurzy pro tlumočnický i pro širokou veřejnost.

Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící

Sídlí v Praze a zajišťuje tlumočení pro neslyšící, hluchoslepé, nebo i slyšící klienty, na základě jejich požadavků. Disponuje databází tlumočnicků, které je možné si předem objednat. Tlumočení klientům není početně omezeno a je poskytováno zcela zdarma. Každý z tlumočnicků působí v určité části České republiky (<https://cztn.cz>) Více informací o centru najdete na jejich webových stránkách.

Centrum služeb pro neslyšící a nedoslýchavé o. p. s (CSNN)

Centrum bylo založeno v roce 2014 v Ostravě. **Posláním organizace** je poskytovat tlumočení, základní sociální poradenství a obecně prospěšné aktivity občanům se sluchovým postižením profesionálním způsobem na území Moravskoslezského kraje.

Tlumočnické služby jsou poskytovány dle individuálních požadavků osob se sluchovým postižením v jimi zvoleném komunikačním systému. Jedná se zejména o znakový jazyk a přepis.

Základní sociální poradenství zahrnuje poskytování potřebných informací o možnostech řešení nepříznivé sociální situace osoby se sluchovým postižením nebo o způsobech jejich předcházení. CSNN poskytuje informace o dávkách pro osoby se zdravotním postižením, dávkách sociálního pojištění, dávkách státní sociální podpory apod.

Tlumočnické služby a základní sociální poradenství jsou poskytovány zájemcům o služby a klientům **bezplatně**.

CSNN realizuje obecně prospěšné aktivity, zejména vzdělávací, kulturní a sportovní. Pořádá osvětové aktivity pro veřejnost o možnostech komunikace s osobou se sluchovým postižením, včetně akreditovaných kurzů (www.csnn.cz).

6.4 Online tlumočení znakového jazyka, online přepis znakového jazyka

Tlumočnicků českého znakového jazyka nepůsobí v ČR zdaleka tolik, kolik by bylo zapotřebí pro uspokojení všech potřeb neslyšících klientů. Osobní tlumočení „face to face“ má jistě své nepopíratelné výhody, ale v životě osob se sluchovým postižením mohou nastat situace, kdy se osobní tlumočnick z časových či jiných důvodů dostavit nemůže. Také např. náhle vzniklé zdravotní potíže nemůže neslyšící člověk předem očekávat a může se dostat do situace, která vyžaduje rychlé řešení.

Jednou z mnoha nabízených služeb obecně prospěšné společnosti Tichý Svět, která byla založena v r. 2006, se stala **Tichá linka**.

„Neslyšící (osoby se sluchovým postižením) nemohou telefonovat. Dříve byli závislí jen na psaní SMS, chatování, využívali Facebook, Skype aj. Nyní si neslyšící již nemusí objednávat osobního tlumočnicka a/nebo přepisovatele v terénu, ale mohou si vyřídit svoje telefonáty z jakéhokoliv místa díky webové aplikaci Tichá linka“ (www.tichy Svet.cz).

Tichá linka nabízí tyto služby:

- online přepis mluvené řeči,
- online tlumočení do českého znakového jazyka.

Online tlumočení probíhá tak, že tlumočnick a neslyšící se spojí prostřednictvím videohovoru, neslyšící znakuje, tlumočnick jeho sdělení tlumočí do mluveného jazyka slyšícímu (mluví do mikrofону) a to, co řekne slyšící, přetlumočí do českého znakového jazyka neslyšícímu. Takové tlumočení je určeno pro osoby se sluchovým postižením, které ovládají český znakový jazyk. Neslyšící si může přes Tichou linku zajistit online tlumočení telefonického hovoru. S tlumočnickem se může spojit na www.tichalinka.cz.

Online přepis probíhá tak, že se neslyšící a přepisovatel spojí prostřednictvím chatu. Přepisovatel zprostředkuje zvukový vjem pro neslyšícího ve formě textu – to, co slyšící řekne, přepíše neslyšícímu. Neslyšící své sdělení píše do chatu a přepisovatel jej čte slyšícímu. Online přepis je určen pro osoby se sluchovým postižením (nedoslýchavé nebo ohluchlé), které dobře ovládají psaný český jazyk, a vyhovuje jim písemná komunikace. Neslyšící si mohou přes Tichou linku zajistit online přepis telefonického nebo konferenčního hovoru a úpravu textu.

6.5 Praxe ČZJ: Tematický okruh „NAKUPOVÁNÍ“

Tab. 16 Tematický okruh. „NAKUPOVÁNÍ“

slovo	pozice	poznámky
Obchod		
Tržnice		
Nakoupit, kupovat		
Prodávát		
Prodavač, prodavačka		
Cena		
Sleva, levný		
Akce		
Drahý		
Platit, zaplatit		
Pokladna		
Peníze		
Hotovost		
Koruna, koruny		

Platební karta		
Bankomat		
Otevřeno, otevřít		
Zavřeno, zavřít		
Čerstvý		
Plesnivý		
Hodně		
Málo		
První		
Poslední		
Jiný		
Pořád, stále		
Pekárna, péct		
Ovoce		
Zelenina		
Papírnictví		
Hračkářství, hračky		
Zverimex		
Služba		
Ukrást		
Podvod		
Restaurace		
Kavárna		
Utrácet		

Reklamace		
Zboží		
Vzít		
Vrátit		

Ukázka vybraných znaků:

Obr. 105a „Koupit“ – 1. fáze znaku



Obr. 105b „Koupit“ – 2. fáze znaku



Obr. 106 „Prodávát“



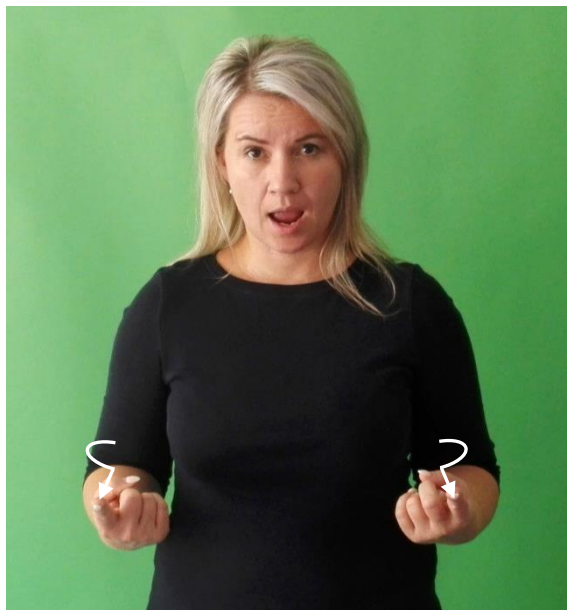
Obr. 107 „Cena“



Obr. 108 „Sleva, levný“



Obr. 109 „Akce“



Obr. 110 „Peníze“



Obr. 111 „Hotovost“



Obr. 112 „Koruna, koruny“



Obr. 113 „Platební karta“



Obr. 114 „Bankomat“



Obr. 115 „Zavřeno, zavřít“



Obr. 116a „Otevřeno, otevřít“ – 1. fáze znaku



Obr. 116b „Otevřeno, otevřít“ – 2. fáze znaku



Obr. 117 „Ovoce“



Obr. 118 „Zelenina“



Obr. 119 „Služba“



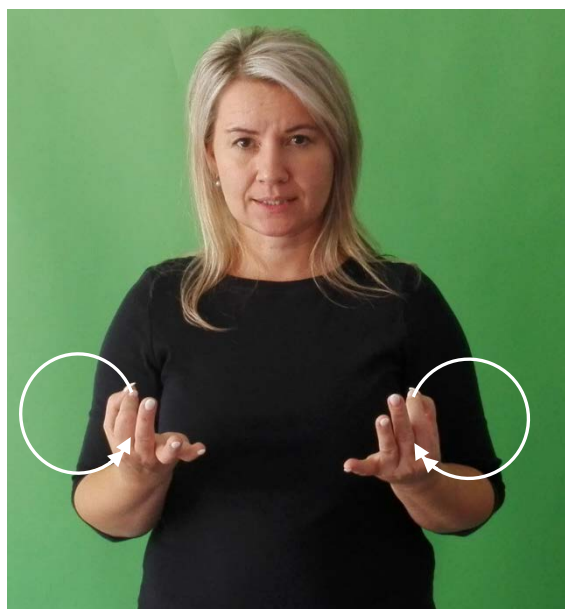
Obr. 120 „Podvod“



Obr. 121 „Restaurace“



Obr. 122 „Zboží“



Obr. 123a „Vzít“ – 1. fáze znaku



Obr. 123b „Vzít“ – 2. fáze znaku



Obr. 124 „Vrátit“



PROCVIČOVÁNÍ ZÁSOPY ZNAKOVÉHO JAZYKA



Kolik to stojí?

Mám málo peněz.

Dnes zaplatím oběd v restauraci.

Ve čtvrtek bude v Kauflandu akce, rohlík bude stát 1 korunu.

Poslední dobou je všechno drahé.

Musím jet na nákup nového zboží.

V tomto obchodě mají dnes zavřeno.

Otevírací doba pekárny je od 6:00 do 19:00.

Co chceš koupit?

Potřebuješ koupit pití?

Nemám hotovost, můžu zaplatit platební kartou?

Čerstvé ovoce a zeleninu kupuji na tržnici.

Nechtěl jsem nic ukrást.

Minulý týden jsem si tady koupil kalhoty, dnes je chci reklamovat.

SHRNUTÍ KAPITOLY



Tlumočení mezi češtinou (popř. jiným jazykem) a českým znakovým jazykem je pro neslyšící uživatele českého znakového jazyka zcela zásadní službou, která jim zajišťuje **plnohodnotné, rovnoprávné a důstojné zapojení do života společnosti**. V minulosti neslyšícím tlumočili převážně rodinní příslušníci, což se ukázalo jako velmi problematické. Přestože se kvalita tlumočení znakového jazyka neustále posouvá na vyšší úroveň a v současné době tyto služby na území České republiky poskytuje několik desítek registrovaných **poskytovatelů sociálních služeb**, tlumočnicků je stále málo na to, aby pokryli veškeré potřeby všech neslyšících klientů, kteří o tuto službu žádají a mají na její bezplatné využívání právo.

KONTROLNÍ OTÁZKY



1. Jaká rizika v sobě skrývá tlumočení znakového jazyka slyšícími příbuznými?
2. Využívají tlumočnickou službu všechny osoby se sluchovým postižením?
3. Kde byste tlumočení pro neslyšící objednali?
4. Co je to etický kodex tlumočnicka znakového jazyka a kdo se jím musí řídit?
5. Který zákon zaručuje právo neslyšících na bezplatné tlumočení znakového jazyka?
6. Může být tlumočnickem českého znakového jazyka také člověk, který sám neslyší?
Odpověď na tuto otázku a mnoho dalších zajímavostí najdete na webových stránkách České komory tlumočnicků znakového jazyka (www.cktjz.com).



SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ČEŇKOVÁ, I. *Úvod do teorie tlumočení*. Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87218-09-9.
2. HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Praha: Porál, s.r.o., 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.
3. LANGER, J. *Znakové systémy v komunikaci neslyšících*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 9. ISBN 978-80-244-3746-0.



POUŽITÉ HYPERTEXTOVÉ ODKAZY

www.cktzj.com

<https://cztn.cz>

www.csnn.cz

www.tichalinka.cz

www.tichysvet.cz

Komunikace s rodilým mluvčím českého znakového jazyka – praxe

Součástí výuky českého znakového jazyka bude také komunikace s rodilým mluvčím českého znakového jazyka.

Lektor studentům zprostředkuje setkání s rodilým mluvčím českého znakového jazyka, předvede ukázkou rozhovoru ve znakovém jazyce. Studenti budou mít za úkol vytvořit osnovu rozhovoru podle svého porozumění.

Rodilý mluvčí bude diskutovat se studenty o otázkách, které mu budou ve znakovém jazyce pokládat, popřípadě mohou pomocí lektora využít simultánního překladu, což pro ně bude další cennou zkušeností.

Rodilý mluvčí může upozornit na konkrétní situace, při nichž dochází k problémům v komunikaci neslyšících a slyšících osob, se kterými se často potýká.

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Prostudováním studijního textu *Základy znakového jazyka* a *Znakový jazyk II* jste získali odborný přehled o specifických komunikace n/Neslyšících prostřednictvím českého znakového jazyka. Vzhledem k omezené kapacitě studijní opory doporučujeme nastudované poznatky doplnit o informace z doporučené literatury a hypertextových odkazů. Samozřejmě pouze několikátýdenní kurz znakového jazyka z Vás tlumočnický znakového jazyka neudělá. Nejlepší cestou, jak se ve znakovém jazyce stále zdokonalovat je osobní kontakt s n/Neslyšícími v jejich komunitě, nebo navštěvování kurzů českého znakového jazyka vedených neslyšícími lektory.

Pokud ve Vás předkládaná studijní opora vzbudila zájem o problematiku osob se sluchovým postižením a komunikaci prostřednictvím českého znakového jazyka, máme radost. Přejeme Vám mnoho úspěchů při dalším studiu.

Autorky

Příloha 1

Materiály CSNN určené k tisku a využití v praxi

- **CSNN – nabídka služeb**
- **Když se setkáte s člověkem se sluchovým postižením aneb co (ne)dělat**
- **Omalovánky pro děti – základní materiál vhodný pro seznámení dětí s problematikou sluchového postižení cílený na způsob komunikace.**
- **Aplikace záchranka**

Centrum služeb pro neslyšící a nedoslýchavé, o.p.s. (CSNN)

Posláním organizace je poskytovat tlumočení, základní poradenství a obecně prospěšné aktivity občanům se sluchovým postižením profesionálním způsobem na území Moravskoslezského kraje a šířit osvětu vůči veřejnosti k překonání komunikačních bariér. Služba je určena osobám se sluchovým postižením bez omezení věku. Většinu služeb poskytuje CSNN v rámci Moravskoslezského kraje bezplatně.

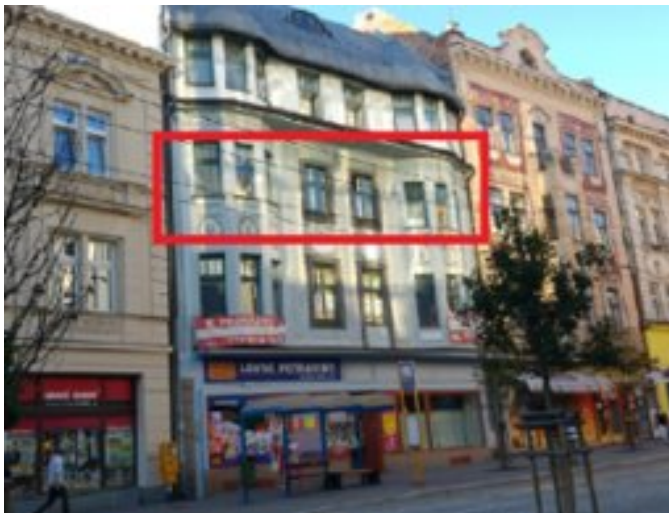
Úřední hodiny:

Ambulantní forma služby v kanceláři CSNN

28. října 286/10, 702 00 Ostrava (bezbariérový přístup)

Pondělí 8:00 – 17:00

Středa 8:00 – 17:00



Terénní forma služby, Moravskoslezský kraj

Pondělí 8:00 – 17:00

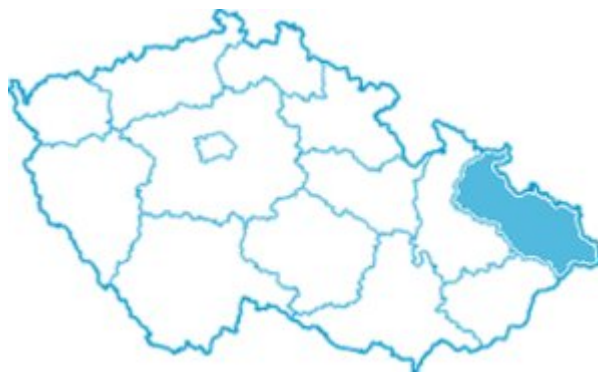
Úterý 8:00 – 17:00

Středa 8:00 – 17:00

Čtvrtek 8:00 – 17:00

Pátek 8:00 – 17:00

Vždy po předchozí domluvě (osobně, e-mail, SMS, Skype, WhatsApp).



Klienti centra:

Osoby kompenzující svůj sluch sluchadly – kochleárním implantátem.
V MSK žije odhadem 800 neslyšících a těžce nedoslýchavých.
Osoby neslyšící – nedoslýchavé – ohluchlé.

Jak si službu objednat?



www.csnn@csnn.cz

www.facebook.com/csnnops

csnn_tlumocnicka služb

+ 420 730 542 933

Viber

WhatsApp

www.csnn.cz

Tlumočnicku službu poskytuje CSNN cca **170 klientům**, kteří u nich mají uzavřenou smlouvu (ústní/písemnou). V CSNN pracuje dvanáct tlumočnicků, dva sociální pracovníci, metodik a tři přepisovatelé. Registrují na 112.

Poskytují **tlumočnickou službu (§56)** se **základním sociálním poradenstvím** dle Zákona č. 108/2006 o sociálních službách a naplňují tak Zákon č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob.

Tlumočnick tlumočí z mluveného nebo písemného českého jazyka do znakované češtiny nebo do českého znakového jazyka a naopak. Případně **přepisovatel** mluvenou řeč simultánně přepisuje do psané podoby (přepis). *Nejčastěji u lékaře a na úřadech.*

Základní sociální poradenství poskytuje **sociální pracovník** v preferovaném jazyce klienta či jeho rodiny. *Nejčastěji v oblasti sociálního systému, kompenzačních pomůcek, práce a financí.*

Zásady tlumočnické služby:

Dobrovolnost, respektování individuality klienta a podpora jeho soběstačnosti.

Když se setkáte s člověkem se sluchovým postižením aneb co (ne)dělat

Nedoslyšaví si pomáhají odezíráním. To znamená, že vám budou trochu rozumět, když se jim budete dívat do očí. Když sedíte zády, mluvíte s plnými ústy, napůl úst nebo si zakrýváte ústa, moc jim nepomáháte. Odezírání je velmi náročné a nenahrazuje plnohodnotnou komunikaci.

Nekřičte. Je lepší sdělovat informaci pomalu a zřetelně. Čím více křičíte, tím je horší odezírání. Neslabikujte, stírají se jednotlivá slova a mezery mezi nimi.

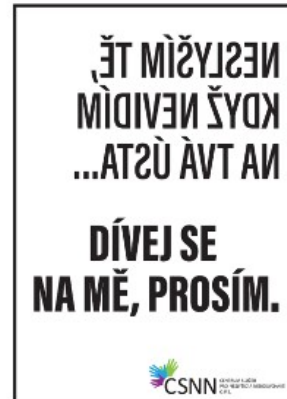


Budte trpěliví – zopakujte informaci. Neříkejte "Ale nic." Obsah rozhovoru alespoň shrňte do jednoduchých slov – nemusíte jej převyprávět, avšak "Ale nic." neříkejte.

Pokud nedoslyšavý člověk přikyvuje a občas prohodí něco ve stylu "Hm..." a příliš nereaguje, je možné, že nerozumí a je mu nepříjemné (hloupé) na to upozornit. Zopakujte mu stejné sdělení, ale jinými slovy. Je dobré si zjistit, kterou stranu dotyčný člověk pro komunikaci upřednostňuje, a který komunikační styl preferuje (znakový jazyk, odezírání, psaní, přepis mluvené řeči).

Nedoslyšavost a neslyšení nedělá z lidí neschopné jedince. Reagují jinak, protože neslyšeli, co říkáte vy.

Člověk se sluchovým postižením nemá v oblibě místa, kde se vyskytuje hodně lidí. Čím víc lidí, tím více hluku a nesnadnější porozumění vaší řeči. Zvete-li jej na podobné akce, nepamínejte, že podobné akce jsou pro tyto osoby velmi náročné a dotyčný si to neužije tak jako vy, není-li zároveň zajištěn simultánní přepis





mluvené řeči a tlumočnický znakový jazyk (zajištění obou možností paralelně je běžným standardem).

Když se nedoslýchaví lidé málo baví, spíše jsou unavení z toho, že se snaží zachytit, o čem je řeč, možná je bolí hlava ze zvýšeného úsilí a hluku, možná jim přijde ponižující se neustále ptát "o čem je řeč?".

Některé faktory jsou z pohledu nedoslýchavého člověka jiné, než z pohledu člověka slyšícího. Nezapomínejte, že nemůže vědět, jak moc nahlas mluví. Když je v okolí nějaký výrazný zvuk, sdělte mu, co se děje.

Když za nedoslýchavého člověka někdy řeknete větu "On/a špatně slyší, musíš mluvit zřetelně!", bude rád.

Nedoslýchaví lidé ocení, když budete psát SMS.

Pokud vám dotyčný člověk nerozumí, napište mu své sdělení.

Tyto rady se týkají lidí, kteří mají rodný jazyk český jazyk.



Lidé, kteří se už narodili jako neslyšící mají někdy problémy porozumět českému jazyku. Mají menší slovní zásobu. Není to nijak dáno jejich inteligencí. Jazyk se člověk učí poslechem a je nesmírně složité se jej učit, když neslyšíte. Také není možné odezírat neznámé slovo. Pokud neumí dobře česky, používá svůj jazyk - znakový jazyk, který je samostatný jazyk s vlastní gramatikou a skladbou vět.

I vy můžete využít kurzy znakového jazyka/znakované češtiny. CSNN nabízí kurzy pro komunikaci s osobami se sluchovým postižením i pro zájemce z řad veřejnosti. Kurzy máme akreditované MPSV a vedou



Jsme mostem mezi dvěma světy...

je zkušený lektor ZJ a rodilí mluvčí. Kurzy obsahují základní úvod do komunikace i pokročilou konverzaci ve znakovém jazyce/znakované češtině.

Nebo potřebujete zprostředkovat komunikaci s osobou se sluchovým postižením? Zajistíme tlumočnickou službu (zajistíme tlumočnicka do českého znakového jazyka, přepis) a pomůžeme překonat oboustrannou komunikační bariéru. Tlumočnickou službu poskytujeme jako sociální službu - bezplatně. Také vám rádi zodpovíme jakékoliv dotazy k této problematice.



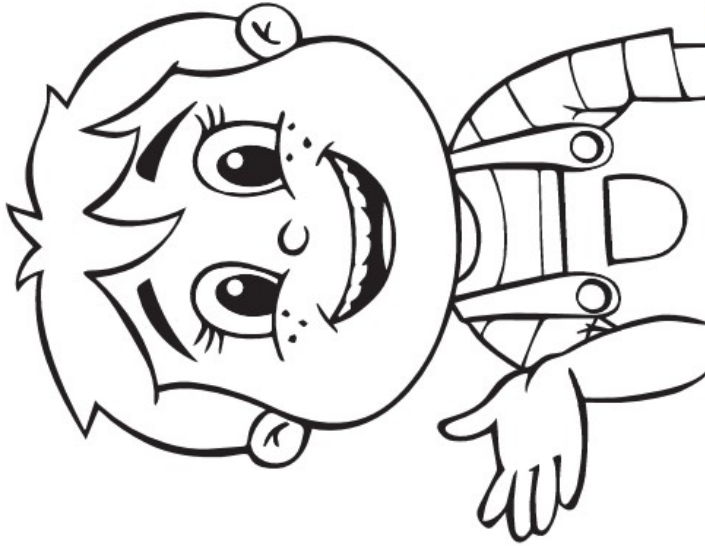
Navštivte nás na našich webových stránkách www.csnn.cz

Centrum služeb pro neslyšící a nedoslýchavé, o.p.s.
28. října 286/10
702 00 Ostrava

Neváhejte naše Centrum služeb pro neslyšící a nedoslýchavé, o.p.s. kontaktovat!

Ahoj kamaráde,
víš, kdo jsou osoby se sluchovým postižením?

Můžeme být nedoslýchaví, ohluchlí, neslyšící, hluchoslepí, ale NE HLUCHONĚMÍ!

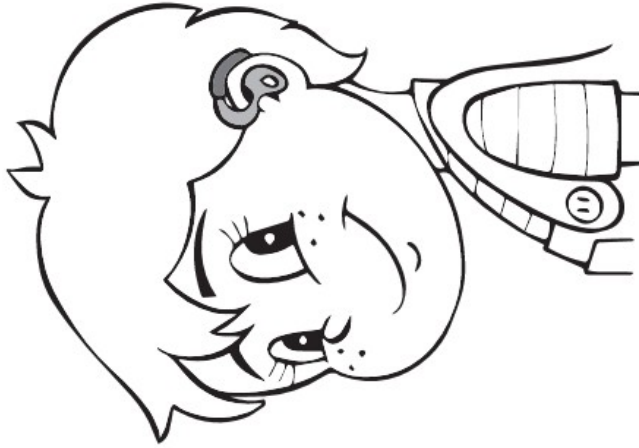


Ahoj kamaráde,
chceš si se mnou povídat a nevíš jak? Neboj se, vše ti vysvětlím!

*Jsem neslyšící chlapec od narození,
používám kochleární implantát a
díky tomu můžu slyšet skoro jako ty!*



*Jsem nedoslýchavý chlapec a
sluchátko mi pomáhá, abych tě lépe slyšel!*



*Jsem neslyšící chlapec, když budeš mluvit pomalu,
budu odezírat. Umím znakový jazyk!*



Ahoj kamaráde,
víš, kdo jsou osoby se sluchovým postižením?

Můžeme být nedoslýchaví, ohluchlí, neslyšící, hluchoslepí, ale NE HLUCHONĚMÍ!



Ahoj kamaráde,
chceš si se mnou povídat a nevíš jak? Neboj se, vše ti vysvětlím!

*Jsem neslyšící dívka od narození,
používám kochleární implantát a
díky tomu můžu slyšet skoro jako ty!*

*Jsem nedoslýchavá dívka a
sluchátko mi pomáhá, abych tě lépe slyšela!*

*Jsem neslyšící dívka, když budeš mluvit pomalu,
budu odezírat. Umím znakový jazyk!*



112 - Integrovaný bezpečnostní systém MSK - SMS

Tento systém nenahrazuje tísňové volání, je to služba navíc, která umožňuje přijímat výzvy volání o pomoc pomocí SMS zprávy. Do tohoto systému je nutno se zaregistrovat.

Jak se zaregistrovat?

1. Kontaktovat CSNN (112@csnn.cz).
2. Poskytneme vám základní informace o službě.
3. Vaši registraci předáme integrovanému bezpečnostnímu centru MSK.
4. Od integrovaného bezpečnostního centra MSK dostanete potvrzující SMS zprávu o provedené registraci.
5. Od CSNN dostanete kartičku s telefonním číslem, na které budete SMS posílat. Telefonní číslo si uložíte do mobilního telefonu.

Jak to funguje?

1. Podle druhu události, kterou chcete nahlásit (událost pro hasiče, záchrannou službu, státní policii, městskou policii), zvolíte z kartičky telefonní číslo a napíšete SMS zprávu v níže doporučeném tvaru, text oddělujete hvězdičkou.

příklad - hlášíte událost pro záchrannou službu
 155 "problém město ulice číslo domu, pak SMS bude ve tvaru
 155 "zlomená noha" orlova stara 53

2. Integrované bezpečnostní centrum MSK vaši zprávu přijme a vyhodnotí.
3. Vždy za vámi vyšlou pomoc
4. V případě odeslání prázdné SMS zprávy přijede na místo vašeho trvalého bydliště některá ze záchranných složek, která vyhodnotí situaci a případně přivolá další pomoc.

TÍSŇOVÁ ČÍSLA:

156	150
městská policie	hasiči
158	155
státní policie	záchranná služba

CSNN Integrovaný bezpečnostní systém
Programy a služby financované z prostředků Evropské unie

Více na www.csnn.cz

Mobilní aplikace Záchranka

Aplikace Záchranka umožňuje zavolat si pomoc jediným stisknutím tlačítka na chytrém telefonu. Aplikaci je nutné si stáhnout a zaregistrovat se.



Jak si ji stáhnout a jak se registrovat?

1. Stáhnete si aplikaci Záchranka do vašeho chytrého mobilního telefonu.
2. Při prvním zapnutí zadejte své jméno a telefonní číslo. Následně stisknete volbu "Ověřit telefonní číslo". Bude vám zaslána SMS obsahující váš registrační kód, který zadejete do aplikace a stisknete volbu "Aktivovat".
3. V sekci "Můj profil" vyplíte údaje, především kontakt na osobu blízkou, která dokáže případně komunikovat hlasově.
4. V sekci "Zdravotní údaje" zvolte možnost "sem neslyším".

Jak to funguje?

1. Otevřete aplikaci.
2. Přidržte palec na symbolu červeného kříže po dobu 3 vteřin (alarm můžete do 5 vteřin zrušit).
3. Dojde k zobrazení tabulky, kde může volající specifikovat svůj zdravotní stav a problém.
4. Potvrdit odeslání nouzové zprávy.
5. Vždy vyčkat na spojení s linkou 155. U člověka neslyšícího je důležité, aby operátorka slyšela alespoň pozadí, chrčení atd.

Více na www.zachrankaapp.cz



SMS tísňová linka Policie ČR


Tísňová linka, která umožňuje osobám se sluchovým postižením na území České republiky přivolat pomoc Policie ČR pomocí SMS zprávy. Registrace není nutná.

Jak to funguje?

1. Napíšete SMS zprávu (max. 160 znaků), v níž uvedete - identifikační údaje, popis skutku (např. krádež, vloupání, přepravení aj.), místo události a také informace o případném zranění.
2. Žádost o pomoc pošlete na + 420 603 111 158. Telefonní číslo si uložíte do mobilního telefonu.
3. Zpráva je zaznamenána, vyhodnocena a okamžitě předána policii dle místní příslušnosti.

603 111 158

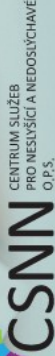





Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

S námi se pomoci dovoláte

Jste v ohrožení a nemůžete
vzít telefon a zavolat si pomoc?
Věděli jste, že o pomoc si můžete
napsat i přes SMS zprávu nebo
pomocí mobilní aplikace?



CENTRUM SLUŽEB
PRO NESLYŠÍCÍ A NEDOSLYCHAVÉ
O.P.S.



www.csnn.cz

Informace o CSNN

Poskytujeme bezplatné tlumočení, základní poradenství a obecně prospěšné aktivity občanům se sluchovým postižením profesionálním způsobem na území Moravskoslezského kraje a šířit osvětu vůči veřejnosti k překonání komunikačních bariér.

28. října 2866/10, 702 00 Ostrava:

www.csnn.cz

csnn@csnn.cz

www.facebook.com/csnnops

csnn.tlumocnicka.sluzba

+420 730 542 933



CENTRUM SLUŽEB
PRO NESLYŠÍCÍ A NEDOSLYCHAVÉ
O.P.S.



Ostrava



www.csnn.cz

Další kontakty:

Online linka

Tichá linka

Tichý svět nabízí bezplatně online přepis mluvené řeči a online tlumočení českého znakového jazyka. S přepisovatelem nebo tlumočnickem se spojte přes webovou aplikaci: www.tichalinka.cz

Registrace je nutná, následně se přihlašujete přes svou e-mailovou adresu a heslo. Linka je k dispozici 24 hodin denně. Ve stavu nouze je možné spojení bez registrace či přihlášení.

Možnosti spojení:



Online přepis českého znakového jazyka



Online přepis řečného jazyka



Naslouháme neslyšícím

Více na www.tichalinka.cz

02 Linka pro neslyšící a nevidomé

Linka pomáhá osobám se sluchovým postižením komunikovat s okolním světem pomocí technologií. Linka pro neslyšící a nevidomé

Operátor za vás vyřídí požadavky v mluvené formě, a poté vám zašle odpověď písemně. Služba je pro registrované zdarma a je dostupná 24 hodin denně. Nevidomým vyhledáme kontakt, trasu či popis výrobku.

Možnosti spojení:



02 Chat
www.nadace02.cz/linka



ICQ
593 439 364



Telefon
800 142 142



FAX
800 147 147



Email
neslyscici@02.cz



Skype
ozhovorproneslyscici



SMS
722 147 147

Více na www.nadace02.cz/linka

Příloha 2

Prodejna sluchadel PHONAK



**REJA spol. s.r.o. – Sluchadla pro život
(PHONAK)**



**www.phonak.cz
www.sluchadloprozivot.cz**

ADRESA: Hlavní tř. 1026/49, 708 00 Ostrava – Poruba



KONTAKT: Ing. Kristýna Šindelková – akustický poradce
tel.: 553 038 183, 733 714 911, email: kristyna.sindelkova@reja.cz

Bc. Ondřej Ptáček – akustický technik
tel.: 553 038 183, 734 152 377, email: ondrej.ptacek@reja.cz

DOPRAVA: tramvaj č. 3,7,8,9,17 – zas. Poruba vozovna
autobus č. 44,46,54 – zas. Nezvalovo náměstí (přímo u pobočky)

PROVOZNÍ DOBA:

Pondělí	8:00 – 12:00	13:00 – 16:00	od 16:00 (pro objednané)
Úterý	8:00 – 12:00	13:00 – 16:00	od 16:00 (pro objednané)
Středa	8:00 – 12:00	13:00 – 16:00	od 16:00 (pro objednané)
Čtvrtek	8:00 – 12:00	13:00 – 16:00	od 16:00 (pro objednané)
Pátek	8:00 – 11:30		od 11:30 (pro objednané)

POSKYTOVANÉ SLUŽBY:

- Poradenské služby a konzultace s individuálním přístupem ke klientovi.
- Distribuce sluchadel, zařízení FM komunikace a bezdrátových doplňků pro sluchadla.
- Servis sluchadel a prostředky pro údržbu sluchadel.
- Prostředky pro ochranu sluchu.

Příloha 3

Prodejna sluchadel WIDEX



WIDEX Line Ostrava

www.widex.cz

ADRESA: Biskupská 3330/8, 702 00 Ostrava



KONTAKT: Ing. Jarmila Tobolová – vedoucí pobočky
tel.: 597 317 597, 777 851 866, email: jarmila.tobolova@widex.cz

DOPRAVA: trolejbus č. 101,105,106,107,108,109,111,112,113 – zas. Most M.
Sýkory (poblíž pobočky)
autobus č. 22,38,71

PROVOZNÍ DOBA:

Pondělí	8:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Úterý	8:00 – 12:00	
Středa	8:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Čtvrtek	8:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Pátek	8:00 – 12:00	

POSKYTOVANÉ SLUŽBY:

- Prodej a servis digitálních bezdrátových sluchadel i pro novorozence, děti a mládež.
- Nabídka příslušenství ke sluchadlům, kompenzačních pomůcek a zdravotních přístrojů.

Seznam obrázků

- Obr. 1 „Minulý týden“
- Obr. 2 „Čtyři hodiny“
- Obr. 3 „Nést tašku“
- Obr. 4 „Nést krabici“
- Obr. 5 „Já navštívím někoho“
- Obr. 6 „Někdo navštíví mě“
- Obr. 7 „Odkud“
- Obr. 8 „Žít“
- Obr. 9a „Bydlet, byt“ – 1. fáze znaku
- Obr. 9b „Bydlet, byt“ – 2. fáze znaku
- Obr. 10 „Dům“
- Obr. 11 „Vesnice“
- Obr. 12a „Město“ – 1. fáze znaku
- Obr. 12b „Město“ – 2. fáze znaku
- Obr. 13 „Ulice“
- Obr. 14 „Centrum, střed“
- Obr. 15 „Sídliště“
- Obr. 16 „Vlastní, soukromý“
- Obr. 17 „Schody“
- Obr. 18 „Výtah“
- Obr. 19 „Blízko“
- Obr. 20 „Daleko“
- Obr. 21 „Kde?“
- Obr. 22a „Číslo, číslice“ – 1. fáze znaku

Obr. 22b „Číslo, číslice“ – 2. fáze znaku

Obr. 23 „Jedna“

Obr. 24 „Deset“

Obr. 25 „Jedenáct“

Obr. 26 „Osmnáct“

Obr. 27 „Dvacet“

Obr. 28 „Tisíc“

Obr. 29 „Pět tisíc“

Obr. 30 „Milion“

Obr. 31 „Miliarda“

Obr. 32 „Kolik?“

Obr. 33 „Bude“

Obr. 34 „Čas“

Obr. 35 „Doba, období“

Obr. 36 „Rok“

Obr. 37 „Měsíc“

Obr. 38 „Týden“

Obr. 39 „Dnes“

Obr. 40 „Jaro“

Obr. 41 „Léto“

Obr. 42 „Podzim“

Obr. 43 „Zima“

Obr. 44 „Pondělí“

Obr. 45 „Úterý“

Obr. 46 „Středa“

Obr. 47 „Čtvrtek“

Obr. 48 „Pátek“

Obr. 49 „Sobota“

Obr. 50a „Neděle“ – 1. fáze znaku

Obr. 50b „Neděle“ – 2. fáze znaku

Obr. 51 „Leden“

Obr. 52 „Únor“

Obr. 53 „Březen“

Obr. 54 „Duben“

Obr. 55 „Květen“

Obr. 56 „Červen“

Obr. 57 „Červenec“

Obr. 58 „Srpen“

Obr. 59 „Září“

Obr. 60 „Říjen“

Obr. 61 „Listopad“

Obr. 62 „Prosinec“

Obr. 63 Specifický znak 1

Obr. 64 Specifický znak 2

Obr. 65 Specifický znak 3

Obr. 66 Specifický znak 4

Obr. 67 „Doprava“

Obr. 68 „Letadlo“

Obr. 69 „Přiletět“

Obr. 70 „Odletět“

- Obr. 71 „Motorka“
- Obr. 72 „Auto“
- Obr. 73 „Vlak“
- Obr. 74 „Tramvaj“
- Obr. 75 „Most“
- Obr. 76 „Policie“
- Obr. 77 „Zastavit, stát“
- Obr. 78 „Stát (osoba)“
- Obr. 79 „Rychle“
- Obr. 80 „Pomalů“
- Obr. 81a „Nastoupit“ – 1. fáze znaku
- Obr. 81b „Nastoupit“ – 2. fáze znaku
- Obr. 82 „Čekat“
- Obr. 83 „Můžu“
- Obr. 84 „Musím“
- Obr. 85 „Potřebuji“
- Obr. 86 „Sport“
- Obr. 87 „Cvičit“
- Obr. 88 „Jezdit na kole“
- Obr. 89 „Fotbal“
- Obr. 90 „Volejbal“
- Obr. 91 „Basketbal“
- Obr. 92 „Hokej“
- Obr. 93 „Golf“
- Obr. 94 „Tenis“

- Obr. 95 „Turistika“
- Obr. 96 „Dovolená“
- Obr. 97a „Příroda“ – 1. fáze znaku
- Obr. 97b „Příroda“ – 2. fáze znaku
- Obr. 98 „Moře“
- Obr. 99 „Stan“
- Obr. 100 „Výstava“
- Obr. 101 „Muzeum“
- Obr. 102 „Kreslit“
- Obr. 103 „Malovat, např. obraz“
- Obr. 104 „Malovat (vymalovat pokoj)“
- Obr. 105a „Koupit“ – 1. fáze znaku
- Obr. 105b „Koupit“ – 2. fáze znaku
- Obr. 106 „Prodávat“
- Obr. 107 „Cena“
- Obr. 108 „Sleva, levný“
- Obr. 109 „Akce“
- Obr. 110 „Peníze“
- Obr. 111 „Hotovost“
- Obr. 112 „Koruna, koruny“
- Obr. 113 „Platební karta“
- Obr. 114 „Bankomat“
- Obr. 115 „Zavřeno, zavřít“
- Obr. 116a „Otevřeno, otevřít“ – 1. fáze znaku
- Obr. 116b „Otevřeno, otevřít“ – 2. fáze znaku

Obr. 117 „Ovoce“

Obr. 118 „Zelenina“

Obr. 119 „Služba“

Obr. 120 „Podvod“

Obr. 121 „Restaurace“

Obr. 122 „Zboží“

Obr. 123a „Vzít“ – 1. fáze znaku

Obr. 123b „Vzít“ – 2. fáze znaku

Obr. 124 „Vrátit“

Seznam tabulek

Tab. 1 Značky pro označení charakteru pohybu při artikulaci znaků

Tab. 2 Tematický okruh „BYDLENÍ“

Tab. 3 Další znaky doplněné lektorem během výuky dle zájmu studentů

Tab. 4 Tematický okruh „ČÍSLOVKY, VYJÁDŘENÍ ČASU“

Tab. 5 Další znaky doplněné lektorem během výuky dle zájmu studentů

Tab. 6 Tematický okruh „DYN V TÝDNU, MĚSÍCE V ROCE“

Tab. 7 Další znaky doplněné lektorem během výuky dle zájmu studentů

Tab. 8 Specifický znak 1

Tab. 9 Specifický znak 2

Tab. 10 Specifický znak 3

Tab. 11 Specifický znak 4

Tab. 12 Tematický okruh „DOPRAVA, CESTOVÁNÍ“

Tab. 13 Další znaky doplněné lektorem během výuky dle zájmu studentů

Tab. 14 Tematický okruh „VOLNÝ ČAS – SPORT, KULTURA“

Tab. 15 Další znaky doplněné lektorem během výuky dle zájmu studentů

Tab. 16 Tematický okruh „NAKUPOVÁNÍ“

Tab. 17 Další znaky doplněné lektorem během výuky dle zájmu studentů

Seznam příloh

Příloha 1 Materiály CSNN určené k tisku a využití v praxi

Příloha 2 Prodejna sluchadel PHONAK

Příloha 3 Prodejna sluchadel WIDEX

Příloha 4 Tabulky pro zaznamenávání znaků

Název: **Znakový jazyk II**

Autor: **Mgr. Zuzana Pavliňáková, Bc. Pavlína Zarubová**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě

Určeno: studentům SU FVP Opava

Počet stran: 124

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.